

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОДІАГНОСТИКИ**

На правах рукопису

**УЩИНА МАРІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА
ОСОБЛИВОСТІ СЕКСУАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ДОРΟΣЛИХ ОСІБ З
РІЗНИМИ ТИПАМИ ПРИВ'ЯЗАНOSTІ У ПАРТНЕРСЬКИХ
ВЗАЄМИНАХ**

Спеціальність 053 Психологія

Освітньо-професійна програма «Практична психологія (психологічне консультування та психотерапія)»

Робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Науковий керівник:
ДУЧИМІНСЬКА ТАМАРА ІВАНІВНА
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри практичної
та психодіагностики

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ
Протокол № _____
засідання кафедри практичної психології
та психодіагностики
від _____ 2025 р.
Завідувач кафедри
доц. Магдисюк Л.І. _____

ЛУЦЬК – 2025

АНОТАЦІЯ

У роботі представлено теоретичний аналіз особливостей сексуальної поведінки дорослих осіб з різними типами привязаності у партнерських взаєминах. Проаналізовано та охарактеризовано поняття сексуальної поведінки та типів прив'язаності осіб, а також їхній взаємозв'язок.

Емпіричне дослідження спрямоване на те, щоб визначити вплив особистісних типів прив'язаності на сексуальну поведінку. Для аналізу результатів емпіричного дослідження використовувались методи математичної статистики: описовий, кластерний, порівняльний, кореляційний та факторний аналіз. Дослідження базувалось на таких методиках: Багатовимірний опитувальник сексуальності (MAQ), Тест на визначення якості прив'язаності (Measure of Attachment Qualities - MAQ), Досвід близьких відносин (ECR-R) К. Бренена та Р.К. Фралея та авторська анкета.

У дослідженні взяло участь 54 респонденти віком від 18 до 40+ років. Для дослідження використовувались непараметричні критерії. Було визначено кореляційні зв'язки між типами прив'язаності, що показали досліджувані та стилями сексуальної поведінки респондентів. Підтверджено існування специфічних взаємозв'язків між безпечним типом прив'язаності та романтичним, дбайливим, обмінним та ігровим стилем сексуальної поведінки; між тривожно-амбівалентним та обмінним, дружнім та романтичним стилем сексуальної поведінки; між унікаючим та практичним, залежним, обмінним та альтруїстичним стилем сексуальної поведінки; між дезорганізованим та ігровим, дбайливим, дружнім, залежним та романтичним стилем сексуальної поведінки.

В результаті дослідження було виокремлено три кластери: «Безпечні», «Тривожні» та «Унікаючі». Результати факторного аналізу виявили цікаві закономірності щодо того які чинники впливають на групи досліджуваних та

дозволили описати кластерні групи стосовно того, як вони проявляють себе в сексуальній поведінці. Група «Безпечних» показала романтичні, дружні та обмінні стилі сексуальної поведінки, група «Тривожних» показує альтруїстичний, практичний та дбайливий стиль сексуальної поведінки, група «Уникаючих» мають сильні зв'язки з ігровим, практичним та альтруїстичним стилем сексуальної поведінки.

***Ключові слова:** типи прив'язаності в партнерських взаєминах, прив'язаність сексуальна поведінка, партнерські взаємини*

ANNOTATION

The paper presents a theoretical analysis of the peculiarities of sexual behavior of adults with different types of attachment in partnerships. The concepts of sexual behavior and attachment types, as well as their interconnection, are analyzed and characterized.

The empirical study aims to determine the influence of personal attachment types on sexual behavior. To analyze the results of the empirical study, we used the methods of mathematical statistics: descriptive, cluster, comparative, correlation, and factor analysis. The study was based on the following methods: The Multidimensional Sexuality Questionnaire (MAQ), the Measure of Attachment Qualities (MAQ), the Experience of Close Relationships-Revised (ECR-R) by K. Brennan and R.C. Fraley and the author's questionnaire.

The study involved 54 respondents aged 18 to 40+ years. Non-parametric criteria were used for the study. Correlations between the types of attachment shown by the subjects and the styles of sexual behavior of the respondents were determined. The existence of specific relationships between a secure type of attachment and romantic, caring, exchange, and playful styles of sexual behavior; between anxious-ambivalent and exchange, friendly, and romantic styles of sexual behavior; between avoidant and practical, dependent, exchange, and altruistic styles of sexual behavior; between disorganized and playful, caring, friendly, dependent, and romantic styles of sexual behavior was confirmed.

The study identified three clusters: “Safe, Anxious, and Avoidant. The results of the factor analysis revealed interesting patterns in terms of which factors influence the groups of subjects and allowed us to describe the cluster groups in terms of how they manifest themselves in sexual behavior. The “Secure” group showed romantic, friendly, and exchange styles of sexual behavior, the “Anxious” group showed altruistic, practical,

and caring styles of sexual behavior, and the “Avoidant” group had strong connections to playful, practical, and altruistic styles of sexual behavior.

Key words: *types of attachment in partnerships, attachment, sexual behavior, relationships.*

ЗМІСТ

ЗМІСТ	6
ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ СЕКСУАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ДОРΟΣЛИХ ОСІБ З РІЗНИМИ ТИПАМИ ПРИВ'ЯЗАНОСТІ У ПАРТНЕРСЬКИХ ВЗАЄМИНАХ	10
1.1 Теоретичний аналіз напрацювань у дослідженні сексуальної поведінки дорослих осіб	10
1.2 Теоретичний аналіз типів прив'язаності дорослих осіб	15
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	20
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СЕКСУАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ДОРΟΣЛИХ ОСІБ З РІЗНИМИ ТИПАМИ ПРИВ'ЯЗАНОСТІ У ПАРТНЕРСЬКИХ ВЗАЄМИНАХ	22
2.1 Загальна характеристика процедури проведення дослідження, опис групи досліджуваних, методів та методик дослідження	22
2.2. Аналіз результатів емпіричного дослідження	25
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	49
ВИСНОВКИ	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	53
ДОДАТКИ.....	58

ВСТУП

Актуальність дослідження. Наше суспільство досить часто розглядає питання сексуальності та різних чинників, що впливають на сексуальну поведінку людей. Ми відходимо від цензурування цих аспектів життя до відкритих обговорень та, нарешті, починаємо популяризувати здорову сексуальну поведінку як щось позитивне та хороше для загального самопочуття людини, радше, ніж закрити для обговорення тему та щось «гріховне».

Розуміння взаємозв'язку між типами прив'язаності та сексуальною поведінкою може надати важливий внесок у розуміння факторів, що впливають на психологічне благополуччя дорослих осіб у партнерських відносинах. Аналіз цього питання розкриє, як різні типи прихильності взаємодіють з сексуальною поведінкою і впливають на якість та стабільність міжособових відносин. Знання про вплив типів прив'язаності на сексуальну поведінку допоможе в удосконаленні програм та заходів профілактики сексуальних проблем у парах. Це дослідження є не лише відображенням наукового інтересу, але й підходу до розуміння взаємозв'язків між емоційною прив'язаністю та сексуальною поведінкою в контексті партнерських відносин. З точки зору науки, воно дозволяє розглядати сексуальну поведінку як важливий компонент психосоціальної сфери і вивчати, як різні типи прив'язаності можуть впливати на цей аспект дорослого життя.

Наукова новизна роботи полягає у розширенні теоретичного розуміння взаємозв'язку між типами прив'язаності та сексуальною поведінкою в дорослих осіб, проведені аналізу даного зв'язку задля подальшого розширення розгляду даної проблеми.

Практичне значення отриманих результатів полягає у використанні результатів та висновків роботи в межах практичної діяльності сімейних психологів задля психоедукації, застосування індивідуального підходу до кожного клієнта, підтримка розвитку їхньої здатності до емоційного контакту, регуляції емоцій та позитивної сексуальної поведінки.

Об'єкт дослідження – сексуальна поведінка дорослих осіб у партнерських взаєминах.

Предмет дослідження – особливості сексуальної поведінки дорослих осіб з різними типами прив'язаності у партнерських взаєминах.

Мета дослідження – теоретично та емпірично дослідити особливості сексуальної поведінки дорослих осіб з різними типами прив'язаності у партнерських взаєминах.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати та охарактеризувати особливості сексуальної поведінки дорослих осіб.
2. Розглянути питання прив'язаності та визначити типи прив'язаності в партнерських взаєминах.
3. Дослідити взаємозв'язки типів прив'язаності та сексуальної поведінки дорослих осіб в партнерських взаєминах.
4. Проаналізувати чинники, що лежать в основі проявів сексуальної поведінки для різних типів прив'язаності.

Теоретичну основу дослідження склали положення сексуальної поведінки дорослих осіб Г. Васильківського, С. Гангестада, В. Гупаловської, Р. Брауна, Дж. ДеЛамантера, Дж. Сімпсона, З. Фрейда та інших; дослідження теорії прив'язаності Л. Бек, Дж. Боулбі, К. Бреннан, О. Вонс, М. Ейнсворт, Лі А. Кіркпатріка, М. Мікулінсера, П. Петромонако, І. Семків, С. Хазан, Ф. Шевера, тощо.

Теоретичні методи: аналіз, дедукція, системний підхід, синтез.

Емпіричні методи дослідження: багатовимірний опитувальник сексуальності (MSAQ), тест на визначення якості прив'язаності (Measure of Attachment Qualities - MAQ), досвід близьких відносин (ECR-R) К. Бренена та Р.К. Фралея, авторська анкета.

Методи математичної статистики: кластерний аналіз, кореляційний аналіз, порівняльний аналіз, факторний аналіз.

Апробація результатів та публікації. Результати дослідження було представлено на XVII Міжнародній науково-практичній конференції «Психологічні основи здоров'я, освіти, науки та самореалізації особистості: клієнт-центрований підхід».

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ СЕКСУАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ДОРΟΣЛИХ ОСІБ З РІЗНИМИ ТИПАМИ ПРИВ'ЯЗАНОСТІ У ПАРТНЕРСЬКИХ ВЗАЄМИНАХ

1.1 Теоретичний аналіз напрацювань у дослідженні сексуальної поведінки дорослих осіб

Сексуальна поведінка є передумовою статевої репродукції, важливою складовою для встановлення стосунків між партнерами, отримання приємних відчуттів, підтримання почуття особистої гідності та особистого здоров'я [14]. Сексуальна поведінка значно визначається різноманітними чинниками, такими як зовнішній вигляд (зовнішня привабливість, освоєння культури тіла), психологічні аспекти, а також соціальні фактори, включаючи взаємодію зі значущими особами, статеві норми, вік і типові форми раннього сексуального експериментування, а також культурні норми та минулий досвід. Ставлення батьків до сексуальності, методи виховання, взаємини з ровесниками впливають на розвиток комунікативних і емоційних навичок, які є необхідними для формування та утримання сексуальних відносин.

На сьогоднішній день в науці, незалежно від широкого інтересу до теми сексу та сексуальності, немає одного визначення сексуальності та існує велика кількість різних визначень цього поняття. Термін «сексуальність» вперше з'явився на початку XIX століття та описувався комплексом біологічних інстинктів.

Мастерс та Джонсон описали сексуальність як складне соціокультурне явище, яке охоплює різні сфери психічного життя людини: відчуття, переживання, емоції, уяву, думки, мотиви, дії, вчинки – все те, що супроводжує її активність [13].

З боку нормативного підходу, статеве життя втрачає свою природність, а моральні норми, які його регулюють, перетворюються на «сексуальну культуру» суспільства чи конкретної групи. Ця культура обмежена з одного боку біологічними характеристиками людини, а з іншого – внутрішньою послідовністю та логікою культури в цілому. Нормативна культура визначає правила щодо статевих обмежень (наприклад, інцест, шлюби між близькими родичами) та формує норми для дошлюбного, шлюбного та позашлюбного статевого життя, які сприяють уніфікації поведінки людей. Дотримання цих правил забезпечується, з одного боку, зовнішніми санкціями, а з іншого – внутрішніми психологічними установками, такими як відчуття сорому, провини та естетичне сприйняття [13].

На сьогоднішній день одним із затребуваних підходів, що розвиваються, є клінічний, який нерозривно пов'язаний із вивченням сексуальності з точки зору фізіологічного вимірювання філогенезу, порушень та відхилень сексуальної поведінки. Сексуальність розглядається як одна із функцій організму [13].

Сучасне розуміння сексуальної норми не тотожне поняттю сексуального здоров'я, але є його невід'ємною частиною. Окрім сексуальної норми, сексуальне здоров'я також включає стан сексуальної адаптації, обумовленої усіма рівнями взаємодії партнерів: анатомо-фізіологічним, соціальним, соціально-психологічним. Сексуальна норма визначається після закінчення розвитку організму (20-25 років). До патологічних проявів сексуальності відносять: порушення лібідо, перешкоди сексуальної реалізації, порушення статевих функцій, порушення оргазму, нетипову сексуальну поведінку, порушення статевої аутоідентифікації, сексуальні девіації (перверзії та парафілії) [13].

Також вагомий внесок до розуміння сексуальності було зроблено завдяки гендерному підходу. Р. Коннел [24] виділяє наступні компоненти гендерного порядку: влада, розподіл праці за статевою ознакою, катексис (емоції і сексуальність), а також символічні репрезентації.

Основними відомими моделями, які намагаються описати сексуальності людини є: біологічне розуміння, еволюційна, теологічна, біхевіоральна позиція, психогідравлічна та екологічна модель (М. Волен і Дж. Шмідт), модель подвійного контролю (Дж. Бенкрофт, К.А. Грем, Е. Дженсен, С. А. Сандерс), теорія сексуального сценарію (У. Саймоні Д. Геньон), концепція сексуальної збудливості Р. Уейлена, «гіпотеза редукції стимул-реакції», теорія «сексуального сценарію», теорія «карти кохання» Дж. Мані, теорія сексуальних стратегій Д. Басса [5].

М. Волен та Дж. Шмідт, а також їхні послідовники, розглядають сексуальну мотивацію не як результат нагромадження сексуальної енергії, але як тенденцію реагувати на конкретні стимули. Ця тенденція формується на основі двох складових: вроджених біофізіологічних особливостей, які змінюються протягом життєвого процесу, і набутих рис, що виникають в результаті навчання та узагальнюють весь спектр сексуального досвіду людини. Згідно з екологічною моделлю, сексуальна мотивація ґрунтується на взаємодії цих двох компонентів. Таким чином, активність і поведінка у сексуальній сфері розглядаються як результат взаємодії навчання та соціалізації, що базується на відповідному нейрофізіологічному фундаменті [8].

Модель подвійного контролю пропонує, що сексуальні реакції включають в себе взаємодію між процесами сексуального збудження та сексуального стримування. Модель також передбачає, що люди відрізняються за своєю схильністю до сексуального збудження та сексуального стримування, і такі відмінності допомагають нам краще розуміти різноманіття людської сексуальності [18].

Д. Мані стверджує, що процес психосексуального розвитку розпочинається вже з моменту зачаття. Перед онтогенезом відбувається пренатальний період, під час якого формується стать на генетичному, гонадному та морфологічному рівнях, а також структури мозку, відповідальні за сексуальну поведінку (статева

диференціація мозку). Цікавою є теорія «карти кохання» Д. Мані, згідно з якою уявлення про ідеального партнера починає формуватися у дитинстві (від 5 до 8 років), і з часом ця несвідома матриця стає більш конкретною за допомогою конкретних характеристик і образів. Спочатку образ ідеального партнера орієнтований на зовнішні ознаки і представляє собою сукупність еротично значущих для людини якостей. Однак юнак може закохатися в дівчину, схожу на його ідеал, не за всіма, а тільки за кількома ознаками. Зміцнення цієї установки відбувається через еротичні гетеросексуальні контакти, такі як танці, обійми, поцілунки та тілесні ласки [5].

Дослідження сексуальності відзначають значну варіабельність у сексуальній поведінці людини. Деякі люди мають багато сексуальних партнерів, інші ж можуть мати лише одного або навіть жодного сексуального партнера протягом всього свого життя. Також деякі люди часто беруть участь у різних сексуальних активностях (мастурбація, оральний секс, вагінальний секс, анальний секс), тоді як інші можуть взагалі взяти участь лише в одному типі сексуальної активності (наприклад, вагінальний секс) і, можливо, лише рідко [19].

Людська сексуальна поведінка є багатофакторною, що означає, що певні сексуальні вчинки співвідносяться, але вони відносно незалежні від інших сексуальних вчинків. Наприклад, змінні, пов'язані із статевим потягом (наприклад, частота сексу, така як мастурбація чи міжособисті сексуальні активності), відносно незалежні від змінних, пов'язаних з легковажністю або тим, що називають «необмеженою соціосексуальною орієнтацією» (наприклад, рання сексуальність, багато партнерів) [38].

Також, вважаємо за потрібне в цій роботі виокремити психосексуальний розвиток особистості та стадії цього розвитку. Психосексуальний розвиток особистості – це складний процес сексуального онтогенезу, який піддається впливу різноманітних психологічних, сексуальних, соціальних та біологічних чинників.

Оскільки вплив біологічних аспектів вимагає окремого вивчення, його виокремлюють для дослідження в рамках соматостатевого розвитку. У той час як вивчення психосексуального розвитку переважно фокусується на перших трьох групах чинників [12].

Ми можемо виділити етапи формування та проявлення сексуальності, що були виявлені вітчизняним вченим Г. Васильченком. Цей підхід відрізняється від широко використовуваної в психології концепції психосексуального розвитку З. Фрейда [28]. Теорія, яку висловив З. Фрейд, акцентує увагу на ролі сексуальності в розвитку дитини та розглядає формування сексуальності від народження. За цією теорією, дитяча сексуальність проходить кілька етапів, на кожному з яких різні ерогенні зони відіграють провідну роль. Серед цих етапів виділяють оральну, анальну, фалічну, латентну та генітальну стадії. Психосексуальний розвиток завершується формуванням статевого потягу, який спочатку є аутоеротичним, переходить до гомосексуального, а згодом розвивається в гетеросексуальний потяг, який З. Фрейд визначав як зрілий. Навіть з урахуванням значущого внеску теорії З. Фрейда в розвиток психології, на сьогодні існує суперечливість щодо наявності латентного періоду, і багато сексологів не приймають цю гіпотезу (Дж. Мані, А. Кінсі, Р. Гольдман, Дж. Гольдман та інші).

Загалом, увесь процес психосексуального розвитку, за Г.Васильченко, включає в себе три етапи:

- 1) формування статевої самосвідомості (статевої ідентифікації) (1-7років);
- 2) формування статево-рольової поведінки (7-13 років);
- 3) формування психосексуальної орієнтації (12-26 років).

Встановлені вікові рамки є лише приблизними, оскільки статеві самосвідомість, статеві ролі і психосексуальні орієнтації взаємодіють між собою, перебуваючи у динаміці, і можуть змінюватися не лише під час формування, а й

протягом усього життя. Проте основи цих компонентів сексуальної функції закладаються під час їхнього розвитку та становлення.

1.2 Теоретичний аналіз типів прив'язаності дорослих осіб

Теорія прив'язаності є широкою та всебічною теорією, яка надає еволюційний, біологічно обґрунтований виклад того, чому люди формують та підтримують тісні емоційні зв'язки з іншими. Дж.Боулбі спочатку запропонував, що система прикріплення-поведінки функціонує для захисту немовлят від шкоди та збільшення ймовірності їх виживання, утримуючи їх близько до доглядальників (відповідальних дорослих) і спонукаючи їх шукати близькість та контакт, коли вони стикаються з потенційно загрозливими чи небезпечними ситуаціями. Зручність та контакт з опікуном допомагають немовлятам регулювати почуття стресу та відновлювати відчуття емоційного благополуччя або «відчуття безпеки» [40].

Як ця послідовність вказує, одна з основних функцій системи “прив'язаність-поведінка” – регулювання відчуттів дистресу: сприйняття загрози спонукає немовлят наближатися до свого об'єкту прив'язаності, що, як правило, забезпечує комфорт та безпеку, що призводить до емоційного полегшення для немовлят [34]. Через такі взаємодії люди формують внутрішні робочі моделі (ментальні уявлення) про себе відносно інших важливих осіб, що потім направляють процеси прив'язаності від немовлячого віку до дорослого [36].

Обширне дослідження забезпечило широку емпіричну підтримку для дослідження типів прив'язаності в дорослих відносинах, а також внесло корективи та розширення до теорії прив'язаності (наприклад, Дж. Фіні, К. Фрейлі та Ф. Шевер, М. Мікулінсер та Ф. Шевер, П. Петромонако та Л. Барретт, Дж. Сімпсон).

Хоча інші дорослі відносини (наприклад, із батьками, братами та сестрами, друзями, дітьми) можуть виконувати функції прив'язаності в дорослому віці, ми акцентуємо увагу на романтичних партнерах, оскільки вони часто є основною фігурою прив'язаності для дорослих [26].

На основі своїх спостережень М. Ейнсворт та Е. Уотерс визначили три стилі або типи прив'язаності, часто названі безпечним, тривожно-амбівалентним та унікаючим [30]

М. Ейнсворт продовжила теоретичні та практичні спостереження Дж. Боулбі, розробивши експериментальний метод визначення типу прив'язаності, який отримав назву «незнайома ситуація». Ця методика спрямована на діагностику типу прив'язаності у дитини, залежно від її реакції на розлуку з матір'ю [15]. Використовуючи експеримент із «незнайомою ситуацією», дослідникам вдалося визначити один з найбільш здорових типів прив'язаності – безпечну прив'язаність, а також три типи, які відображають конкретні особливості порушення відносин з матір'ю: унікаючий, тривожно-амбівалентний та дезорганізований типи прив'язаності [11].

Тривожна прив'язаність вказує на ступінь, до якої особа хвилюється щодо можливості бути покинутою, боїться відсутності та сумнівається у своїй цінності в стосунках (тобто більше негативна, ніж позитивна робоча модель себе). Висока тривожність вважається виявом гіперактивованої системи прив'язаності, що виникла внаслідок переживання відносно непослідовного чи надмірно захисного догляду з боку опікуна [16]. Іншими словами, з точки зору виживання, для такого типу прив'язаності притаманно підтримувати близькість до об'єкту прив'язаності, спостерігати за оточуючим середовищем на предмет загрози та легко показувати почуття стресу в надії на отримання захисту.

Унікаюча прив'язаність вказує на ступінь, до якої особа уникає близькості, не любить залежати від інших та занижує важливість взаємин (тобто більше негативна,

ніж позитивна робоча модель близьких інших). Уникання вважається виявом деактивованої системи прив'язаності, що виникла внаслідок історії відносно відторгуючого або холодного догляду [33]. Іншими словами, притаманним є утримання безпечної відстані від близької людини (об'єкту прив'язаності), не виявляти стрес та не обробляти ознаки відторгнення. Боулбі називав цю стратегію «компульсивною самодостатністю». Безпечна прив'язаність визначається низьким рівнем як тривожності, так і уникання, а також позитивними моделями як себе, так і інших. Вважається, що безпека відображає гнучко функціонуючу систему прив'язаності, що виникла внаслідок стабільного та чуйного догляду в дитинстві. Іншими словами, вона активується від реакції на загрозові ситуації, але легко заспокоюється думками або контактом з особами, що є об'єктами прив'язаності.

Дезорганізована прив'язаність. Трохи згодом дослідники М. Мейн і Дж. Соломон [32] на основі результатів власних експериментів виділили четвертий тип прив'язаності, назвавши його дезорганізованим. Дезорганізована прив'язаність характеризується непередбачуваною та імпульсивною поведінкою. Найчастіше дезорганізований тип прив'язаності діагностують у осіб із серйозними психічними порушеннями [11]. Дезорганізована прив'язаність часто включає в себе прояви різних типів, незалежно від того, який є домінуючим.

Дослідження показали, що стилі прив'язаності в дорослих найкраще охоплюються двома вимірами: тривогою та уникненням [27]. Люди з високим рівнем тривоги бажають надто багато близькості, переймаються тим, що їх партнер може бути недостатньо чуйним або відкидати їх, і часто вважають себе недостойними любові. Люди з високим рівнем уникнення не відчують комфорту від близькості та неохоче покладаються на інших, віддаючи перевагу підтриманню емоційної відстані та самостійності [35].

Тривожні та уникаючі особи користуються різними стратегіями регулювання афектів для впорядкування загроз чи небезпеки. Тривожні особи очікують, що їхні

об'єкти прив'язаності будуть недостатньо доступні, і, отже, повинні звертати увагу на своє занепокоєння. Результатом є патерн гіперактивації відповіді на загрозу, у якому тривожно долучені особи виявляють підвищену тривогу і постійно шукають близькості та підтримки від долучених фігур. Навпаки, уникаючі особи передбачають, що об'єкти прив'язаності не будуть доступні або чуйні. Внаслідок цього вони демонструють патерн деактивації відповіді на загрозу, в якому вони мінімізують занепокоєння, відвертають увагу від загрози та надмірно покладаються на себе. Особи з безпечним типом прив'язаності впевнені, що їхні об'єкти прив'язаності будуть доступні, коли їм це потрібно, і вони можуть відновити відчуття безпеки та емоційного благополуччя, звертаючись до свого партнера (або внутрішнього уявлення свого партнера) [35].

Процеси дорослої прив'язаності пов'язані з численними поведінками, спрямованими на відносини, включаючи вірування та уявлення щодо романтичної любові, вибір партнера та стабільність відносин у часі [31], задоволення та зобов'язання у відносинах, ревності [37], пошук і надання підтримки у парах, насильство в парах, невербальна поведінка в парах, що зустрічаються [43], ситуації, які загрожують відносинам, схеми відкриття. Загалом, ті, у кого є безпечна прив'язаність, мають більше успішні та близькі взаємини [19]. Отже, можна визначити безпечну прив'язаність оптимальною в партнерських взаєминах.

Прив'язаність може бути пов'язана з такими змінними, як палка/неприятна соціосексуальна орієнтація, і тому особливо важливим є розуміння цих змінних. Дійсно, дослідження показують, що ці змінні (наприклад, короткострокові та довгострокові відносини, випадковий секс) пов'язані з долученням [30]. С. Хазан і Ф. Шевер повідомляли, що дорослі з безпечним типом прив'язаності частіше ніж нестабільні (тривожні, уникаючі) мають довші стосунки та менш схильні до розлучень. Крім того, вчені виявили, що нестабільні дорослі (ті, що вище за

уникненням) цікавляться і мають більше випадкового (короткострокового) сексуального досвіду [22].

Оскільки люди, з унікаючим типом прив'язаності, мають тенденцію бути емоційно віддаленими та уникати довіри до інших і не схильні до укладання довгострокових відносин [30], не дивно, що у цих людей може бути багато короткострокових партнерів. Також цікаво відзначити, що К. Стівен та Г. Бахман, використовуючи нову модель прив'язаності, надали попередні докази того, що нестабільні студенти проявляють підвищений інтерес до випадкового сексу [41]. Нарешті, дослідження даних показує, що, порівняно з тими, хто має міцні батьківські зв'язки, ті, хто має слабкі зв'язки з батьками, схильні до різноманітних показових поведінок, однією з яких є розпуста [19].

Л. Кіркпатрік і К. Девіс виявили, що тривожні жінки, з'єднані з уникненими чоловіками, мали відносно стійкі стосунки, навіть такі ж стійкі, як у стосунках між стабільними парами [31]. Таким чином, стійкі стосунки можуть виникати у нестабільних осіб, якщо вони обирають партнера, який заповнює їхню нішу. Змінною, пов'язаною з кількістю партнерів та випадковим сексом, є секс поза відносинами (зрада). Можна очікувати, що нестабільна прив'язаність повинна передбачати зради, оскільки нестабільні особи можуть бути більше зацікавлені в короткострокових сексуальних відносинах загалом і мають більше конфліктів у своїх стосунках. Наприклад, є свідчення, що люди, які зраджували, повідомляють про підвищену незадоволеність відносинами [31]. Крім того, оскільки тривожність в прив'язаності пов'язана із нестабільними відносинами та гіперпильністю до можливих джерел турбот, цей аспект прив'язаності може бути пов'язаний з повідомленнями про те, що партнер зраджує. У дослідженні С. Хазан, Д. Зейфман і К. Міддлтон повідомляли, що дорослі, які мають вищий рівень уникнення, ймовірніше, ніж дорослі з вищим ступенем безпеки, мають секс поза своїми стосунками [31]. С. Генгестада і Р. Торнхілла, однак, частково суперечили цим

результатам, показуючи, що у жінок тривожно-амбівалентність позитивно взаємодіє з кількістю зрад, тоді як уникнення негативно взаємодіє з кількістю зрад [29]. Можна визначити уникаючу та тривожно-амбівалентну прив'язаність менш гармонійними типами прив'язаності, а безпечну – гармонійною.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

В цій роботі проведено теоретичний аналіз сексуальної поведінки дорослих осіб з різними типами прив'язаності в партнерських взаєминах. Підсумовуючи, визначено, що сексуальність – це комплексне соціокультурне явище, що охоплює різні аспекти психічного життя людини, а сексуальна поведінка є передумовою статевої репродукції, важливою складовою для встановлення стосунків між партнерами, отримання приємних відчуттів, підтримання почуття особистої гідності та особистого здоров'я. Відзначено, що визначення та регулювання сексуальності визначається як біологічними характеристиками суспільства чи конкретної групи.

З теоретичного дослідження типів прив'язаності ми з'ясували, що у романтичних відносинах велике значення мають безпечна, тривожно-амбівалентна та уникаюча прив'язаність. Тривожна прив'язаність вказує на страх відокремлення та гіперактивовану систему прив'язаності, тоді як уникаюча прив'язаність виявляє уникнення близькості та деактивовану систему. Люди з високим рівнем тривоги зазвичай мають тенденцію переймати близькість, відчуваючи страх перед можливою відмовою та почуття недостатності в любові. З іншого боку, люди з високим рівнем уникнення відчувають дискомфорт від близькості, обираючи підтримання емоційної відстані та самостійність. Такі особи регулюють свої емоції та відносини різними стратегіями.

Тривожні особи демонструють гіперактивну реакцію на загрозу, постійно шукаючи близькість та підтримку. Уникаючі особи, навпаки, виявляють деактивовану реакцію, уникнення турбот та покладання на себе відповідальності. Особи з безпечним типом прив'язаності вірять в доступність своїх об'єктів прив'язаності та можливість відновлення відчуття безпеки та емоційного благополуччя через взаємодію з партнером. Важливо розуміти зв'язок між прив'язаністю та соціосексуальною орієнтацією. Тривожні та уникаючі особи можуть виявляти більше інтересу до короткострокових сексуальних досвідів, тоді як люди із безпечною прив'язаністю частіше обирають довгострокові відносини. Дослідження показують, що тип прив'язаності може впливати на ймовірність зради у відносинах. Тривожні особи можуть бути більш схильними до зради, можливо через їхню гіперчутливість та конфліктність у стосунках. Деякі дослідження вказують на відмінності в сексуальній поведінці між чоловіками і жінками в залежності від їхнього типу прив'язаності та соціосексуальної орієнтації. На базі даного теоретичного аналізу наукової літератури було здійснено підбір методів та методик для дослідження сексуальної поведінки дорослих осіб з різними типами прив'язаності в партнерських взаєминах. Це склало теоретичну модель емпіричного дослідження.

РОЗДІЛ 2.

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СЕКСУАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ДОРΟΣЛИХ ОСІБ З РІЗНИМИ ТИПАМИ ПРИВ'ЯЗАНОСТІ У ПАРТНЕРСЬКИХ ВЗАЄМИНАХ

2.1 Загальна характеристика процедури проведення дослідження, опис групи досліджуваних, методів та методик дослідження

Об'єктом дослідження є сексуальна поведінка дорослих осіб. Для визначення особливостей сексуальної поведінки дорослих осіб можна використати метод опитування. Ми пропонуємо наступні опитувальники: Багатовимірний опитувальник сексуальності (MSAQ), Опитувальник установок щодо сексу Г. Айзенка (Eysenk Anventory of difitudes to Sex, EIAS), а також авторську анкету дослідження сексуальної поведінки та поглядів.

Предметом дослідження є типи прив'язаності дорослих осіб в партнерських взаєминах. Три основні типи прив'язаності є безпечним, тривожним та уникаючим. Для визначення типу прив'язаності особи пропонується використати опитувальники «Тест на визначення якості прив'язаності» (Measure of Attachment Qualities – MAQ) та «Досвід близьких відносин» (ECR-R) К. Бренена та Р.К. Фралея.

Методиками емпіричного дослідження є багатовимірний опитувальник сексуальності (MSAQ), що показує сексуальну поведінку, має шкали: романтичний підхід, ігровий підхід, гедоністичний підхід, дружній підхід, практичний підхід, залежний підхід, альтруїстичний підхід, обмінний підхід та загальний дбайливий підхід. Метою є оцінка кількох різних способів, якими люди можуть підходити до своїх сексуальних стосунків. Методика має 8 шкал та 56 запитань. Тест на

визначення якості прив'язаності (Measure of Attachment Qualities – MAQ), що показує прив'язаність, має шкали: безпека, уникнення, амбівалентність занепокоєння, амбівалентність заглиблення у себе. Метою є дослідження типу прив'язаності особи. Методика має 4 шкали та 14 запитань. Методика "Досвід близьких відносин" (ECR-R) К. Бренна та Р.К. Фралея, що показує прив'язаність, має шкали: тривожність та уникнення. Метою є дослідження типу прив'язаності особи в партнерських взаєминах. Методика має 2 шкали та 28 запитань. Авторська анкета, що показує сексуальну поведінку, має шкали: сексуальний досвід, практики обговорення сексу, сексуальні погляди, вплив задоволеності сексом на стосунки та сексуальна поведінка. Метою є дослідження сексуальної поведінки особи. Методика має 5 шкал та 18 запитань.

Багатовимірний опитувальник сексуальності (MSAQ) розроблений В. Снеллом та адаптований В. Гупаловською. Він містить 56 тверджень, на які досліджуваний має 5 варіантів відповіді: повністю згоден, скоріше згоден, нейтрально, скоріше не згоден, повністю не згоден. Опитувальник містить 8 шкал, що за результатами діагностує 8 підходів до сексуальних стосунків: романтичний, ігровий, гедоністичний, дружній, практичний, залежний, альтруїстичний, загальний дбайливий, обмінний.

Авторська анкета має на меті визначити загальні особливості сексуальної поведінки дорослих осіб, а також виділити визначити ставлення до сексу дорослих осіб. Анкета має 5 шкал: Сексуальний досвід, практики обговорення сексу, сексуальна поведінка, сексуальні погляди, вплив задоволеності сексом на стосунки.

Тест на визначення якості прив'язаності (Measure of Attachment Qualities – MAQ) був розроблений К. С. Карвером у 2013 році. Тест складається з 14 питань, які розділяються на 4 шкали: шкала «безпека», шкала «уникнення», шкала «амбівалентність занепокоєння», «амбівалентність заглиблення

у себе». Відповіді на запитання оцінюються від 1 до 4 балів, де 1 – «я більшою мірою не погоджуюся з твердженням», 2 – «я певною мірою не погоджуюся з твердженням», 3 – «я певною мірою погоджуюся з твердженням», 4 – «я більшою мірою погоджуюся з твердженням». Саме шкали цього тесту лягли в основу детально проаналізованих в ході теоретичного дослідження типів прив'язаності М. Ейнсворт. Відтак, вони співвідносяться між собою наступним чином (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Співвіднесення шкал тесту на визначення якості прив'язаності та класифікації типів прив'язаностей М. Ейнсворт

Шкала тесту	Тип прив'язаності
Шкала «безпека»	Безпечний тип прив'язаності
Шкала «уникнення»	Уникаючий тип прив'язаності
Шкала «амбівалентність занепокоєння»	Тривожно-амбівалентний тип прив'язаності
Шкала «амбівалентність заглиблення у себе»	Дезорганізований (боязливий) тип прив'язаності

Досвід близьких відносин (ECR-R) призначений для оцінки індивідуальних відмінностей прив'язаності дорослих людей у рамках конкретних взаємин. Опитувальник містить 28 тверджень, 24 з яких складають дві рівноважні шкали: тривожність прив'язаності в стосунках та уникнення близькості в стосунках. Шкалу тривожності у взаєминах вимірює рівень впевненості чи невпевненості у надійності та чуйності значущої особи. Шкала уникнення близькості встановлює

ступінь дискомфорту, що переживається при психологічному зближенні з іншою людиною і формуванні залежності від неї. Вираженість кожної якості оцінюється в межах від 1 до 12 балів.

2.2. Аналіз результатів емпіричного дослідження

У дослідженні взяло участь 54 респонденти, серед них 31 (57,4%) жіночої статі та 23 (42,6%) чоловічої, (рис. 2.1).

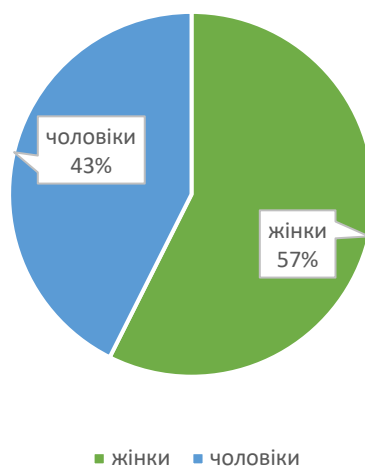

Рис. 2.1 Розподіл досліджуваних за статтю.

Вік досліджуваних починався з 18-ти років. Найбільша кількість респондентів були віком 18-25 років (34 досліджуваних, 63%), дев'ять досліджуваних (16,7%) віком більше 40 років, шість досліджуваних (11,1%) в віковій групі 33-39 років та п'ять досліджуваних (9,2%) віком 26-32 роки (див. рис. 2.2).

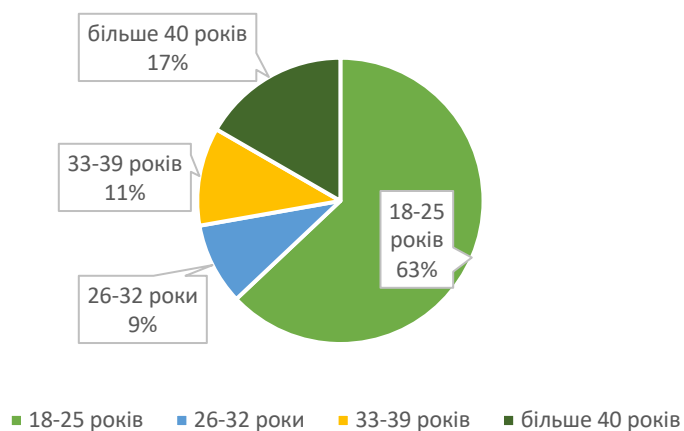

Рис. 2.2 Відсоткове співвідношення віку досліджуваних.

15 досліджуваних (27,8%) на питання «Чи повна у вас сім'я?» відповіли «ні», 39 досліджуваних (72,2%) відповіли «так» (див. рис. 2.3).

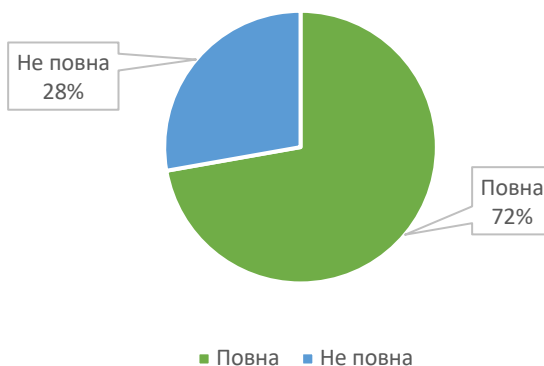

Рис. 2.3 Відсоткове співвідношення сімейного стану досліджуваних.

Щодо початку статевого життя, 21 респондент (38,9%) зазначили, що перший сексуальний досвід у них відбувся в віці 16-18 років, 26 респондентів (48,1%) отримали свій перший досвід після 18 років, 5 респондентів (9,3%) отримали його до 16 років, а 2 респонденти (3,7%) не мали сексуального досвіду (див. рис. 2.4).

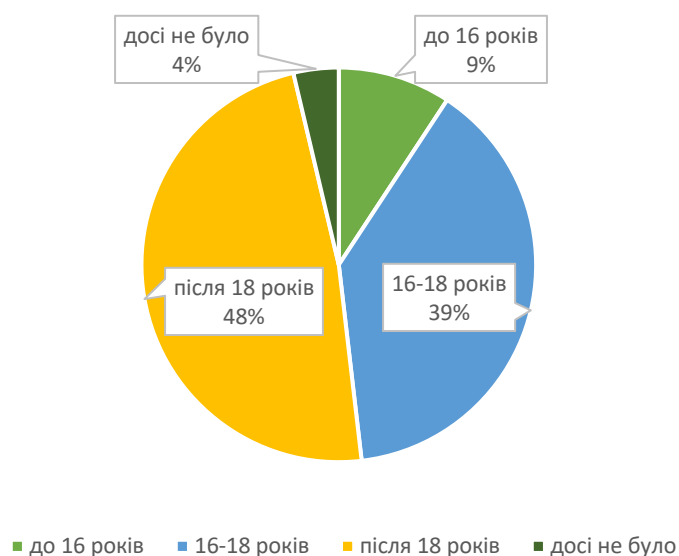

Рис. 2.4 Відсоткове співвідношення віку першого статевого досвіду досліджуваних.

Також, респонденти отримали анкету, що дала нас змогу зібрати інформацію про:

Шкала 1: Сексуальний досвід досліджуваних:

А) Задоволеність своїм сексуальним життям. 34 респонденти відповіли, що задоволені, 12 – ні, а 7 респондентів зазначили «важко відповісти» (див.рис. 2.5).

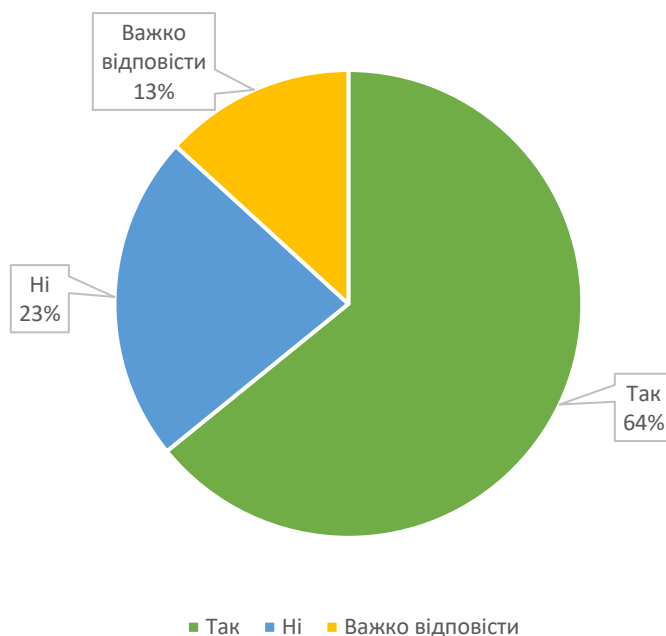

Рис. 2.5 Відсоткове співвідношення задоволеності сексуальним життям досліджуваних.

Б) Регулярність занять сексом. Шістнадцять респондентів відповіли, що займаються сексом один раз на місяць і рідше, а дев'ятеро, що займаються сексом декілька разів на місяць. Троє респондентів практикують секс один раз на тиждень, а сімнадцять респондентів декілька разів на тиждень. Дев'ять респондентів зазначили «важко відповісти» (див.рис. 2.6).

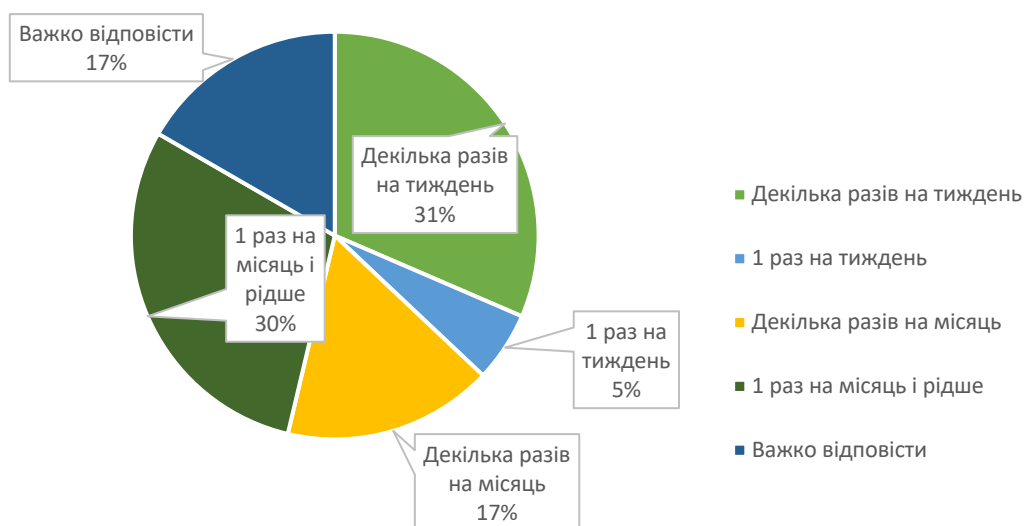

Рис. 2.6 Відсоткове співвідношення регулярності занять сексом досліджуваних.

В) Наявність постійного партнера. Переважна більшість – тридцять три респонденти зазначили, що мають постійного партнера, вісім досліджуваних не має постійного партнера, ще десять досліджуваних не мають жодних партнерів наразі, а троє відповіди «важко відповісти» (див.рис. 2.7).

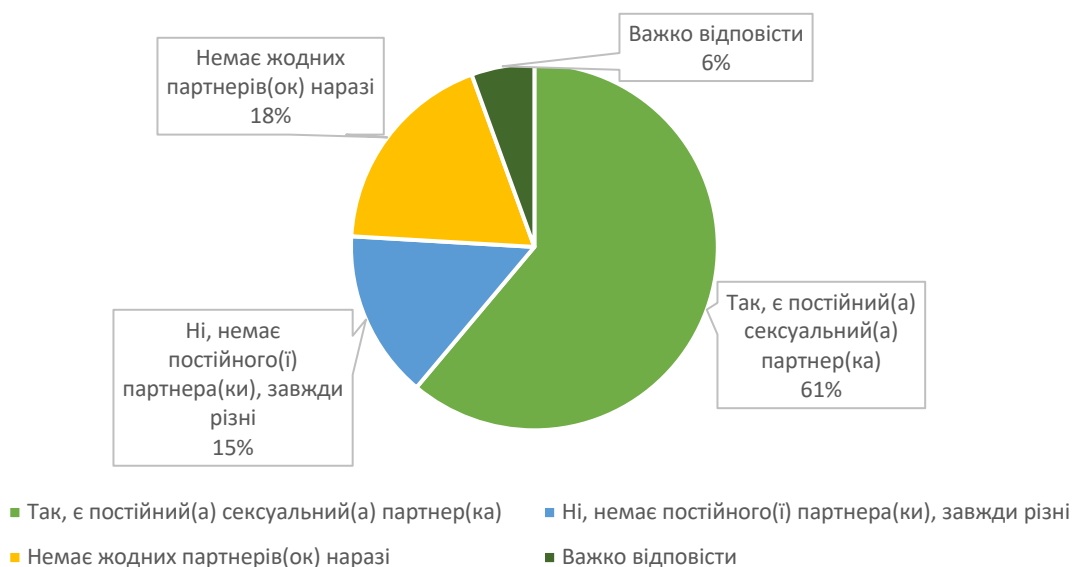

Рис. 2.7 Відсоткове співвідношення наявності постійного сексуального партнера досліджуваних.

Наступний блок запитань був поданий для того, щоб зрозуміти ставлення до сексуального життя та сексуальності наших досліджуваних. Ця анкета включала в себе наступні питання:

Шкала 2: Практики обговорення сексу (див.рис. 2.8):

1. Якщо вам щось не сподобалося під час сексу, ви скажете про це партнеру / партнерці?
2. Чи справедливе щодо вас наступне твердження: «Я можу вільно розмовляти про секс та свої сексуальні фантазії з партнером / партнеркою»
3. Чи справедливе щодо вас наступне твердження: «Я соромлюсь розмовляти про секс публічно»

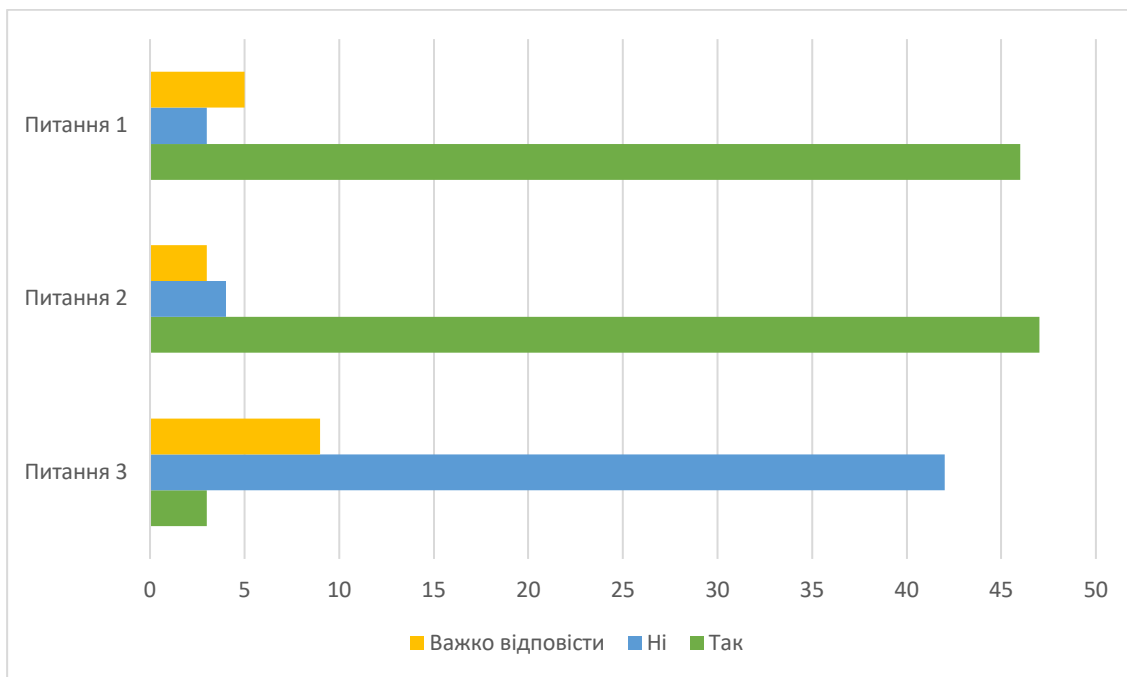

Рис. 2.8 Результати анкетування досліджуваних за шкалою «Практики обговорення сексу»

Шкала 3: Сексуальна поведінка (див. рис. 2.9):

4. Чи справедливе щодо вас наступне твердження: «Я часто думаю про секс з партнером(кою)»?
5. Чи справедливе щодо вас наступне твердження: «Я часто думаю про секс з іншими людьми, хоча й перебуваю в стосунках»?
6. Чи справедливе щодо вас наступне твердження: «У мене є (були) коханці(ки) окрім постійного(ої) партнера(ки)»?
7. Чи справедливе щодо вас наступне твердження: «В моєму житті бували випадки сексу на одну ніч»?

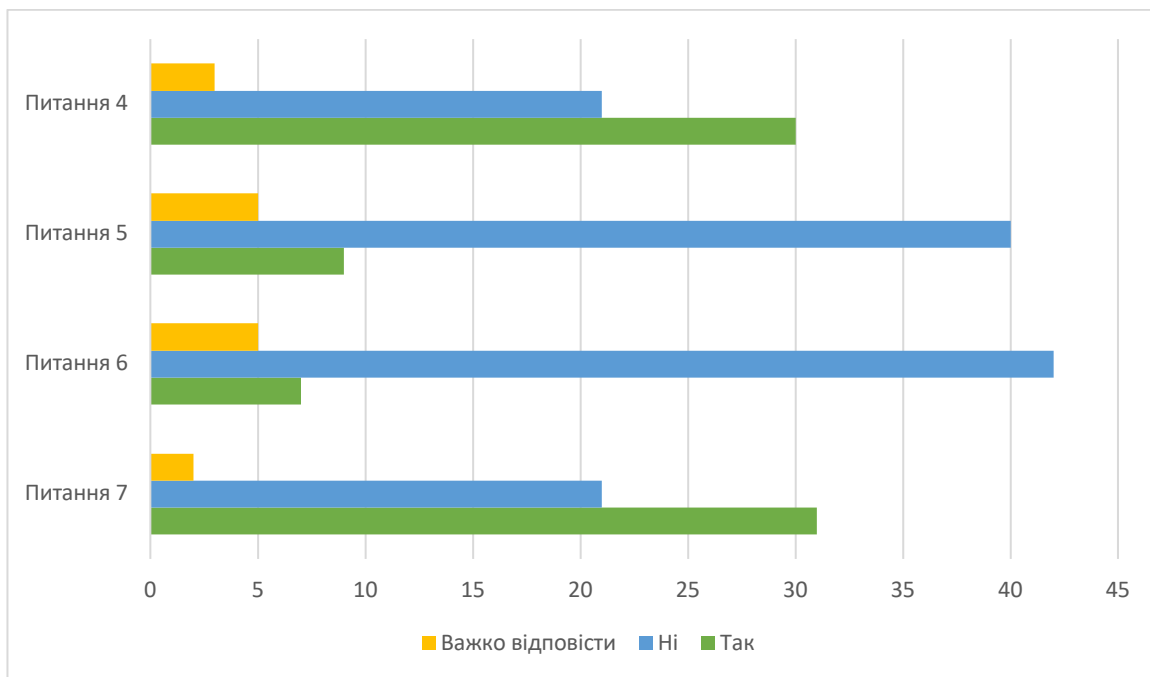

Рис. 2.9 Результати анкетування досліджуваних по шкалі «Сексуальна поведінка»

Шкала 4: Сексуальні погляди (див. рис. 2.10):

8. Чи справедливе щодо вас наступне твердження: «Я буду зберігати стосунки з партнером(кою), який(а) не задовольняє мене сексуально, якщо він/вона подобається мені, як людина»?

9. Чи справедливе щодо вас наступне твердження: «Іноді я відчуваю сором та провину, пов'язані зі своїм сексуальним життям»?

10. Чи справедливе щодо вас наступне твердження: «Я не повинен(на) відмовляти партнеру / партнерці в сексі, навіть якщо я сам(а) цього не хочу»?

Відповідями на кожне питання були варіанти «Так», «Ні», «Важко відповісти».

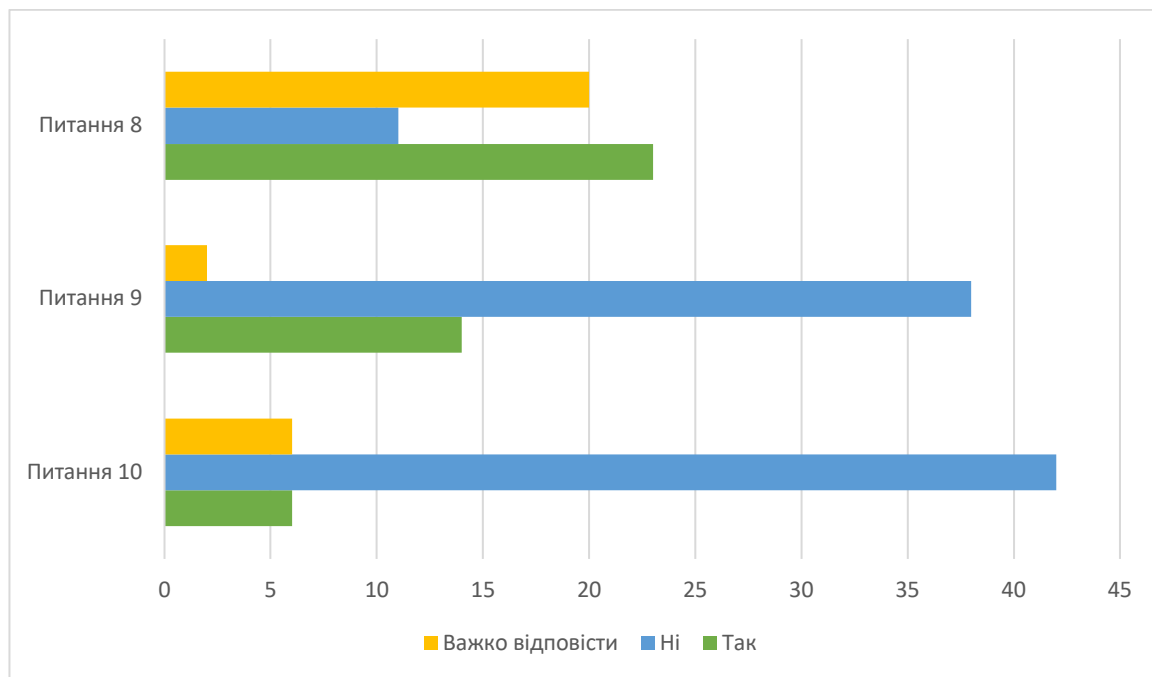

Рис. 2.10 Результати анкетування досліджуваних за шкалою «Сексуальні погляди»

Обробка результатів дослідження здійснювалась методами математичної статистики (перевірка нормальності розподілу даних, описова статистика, кореляційний, кластерний та факторний аналіз) за допомогою програми Statistica.

Всі шкали (які були відповідними для статистичного аналізу) було перевірено на нормальність розподілу. Після проведення тесту було встановлено ненормальний розподіл, тому в подальшому використовувались непараметричні міри та критерії.

У результаті проведеного дослідження було встановлено стилі сексуальної поведінки респондентів. Збір даних відбувався за допомогою опитувальника стилів сексуальної поведінки MSAQ (W. E. Snell), результати можуть варіюватись від мінус чотирнадцяти до чотирнадцяти балів за кожну з восьми шкал.

Група показала результати вище середнього (5,4), щодо романтичного стилю сексуальної поведінки, Згідно з Вільямом Е. Снеллом, М. Злоковічем та

Д. Вулдріджем, люди, які розглядають свої сексуальні стосунки з романтичної точки зору, мають ідеалістичний підхід, не прагнуть незалежності та виявляють прихильність до свого партнера і любовних стосунків [6]. Ці люди зазвичай мають досвід різноманітної сексуальної поведінки; вони значно вкладаються у свої сексуальні стосунки та отримують підтримку від своїх партнерів. Вони відповідально ставляться до сексу, рефлексують щодо власної сексуальності, а також рішучі та наполегливі у сексуальних аспектах свого життя. Зазвичай вони перебувають у стосунках або одружені, і схильні виражати свою сексуальність у контексті серйозних інтимних стосунків із коханою людиною.

Вищі показники група показала, щодо дбайливого стилю сексуальної поведінки (8,5). Люди з дбайливим сексуальним стилем практикують безпечний секс зі своїми партнерами. Вони піклуються про благополуччя свого партнера і враховують його статеві потреби, демонструючи відповідальне ставлення до сексуальних дій та цінуючи міжособистісну взаємодію у своїх сексуальних стосунках. Незважаючи на участь у різноманітних сексуальних практиках, вони залишаються сексуально наполегливими. Вони усвідомлюють себе як сексуальних партнерів і рефлексують на реакції, які їхня сексуальність викликає в інших. Чоловіки та жінки з таким сексуальним стилем свідомо управляють своїми стосунками та отримують позитивні відгуки від своїх сексуальних партнерів. Зазвичай вони сильно закохані у свого романтичного партнера та захоплюються кожним своїм партнером [6].

Ігровий, дружній, практичний, залежний, альтруїстичний, обмінний стилі сексуальної поведінки показали посередній результат. Жоден з цих стилів в групі яскраво не виражений (див. рис. 2.11).

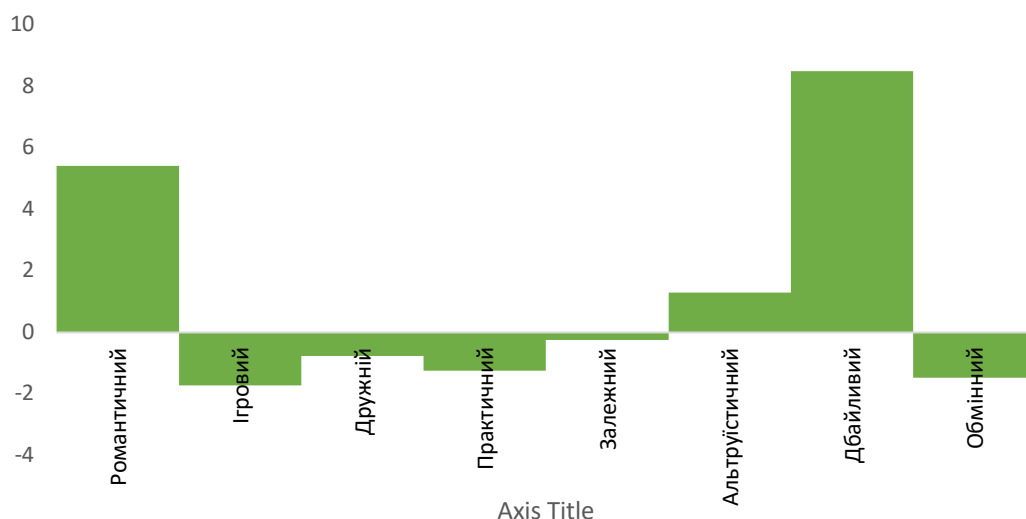

Рис. 2.11 Середні значення вираження стилів сексуальної поведінки досліджуваних.

Наступною методикою був тест на визначення якості прив'язаності (Measure of Attachment Qualities - MAQ). Група показала досить високий результат в шкалі «Безпека», що співвідноситься з безпечним типом прив'язаності в класифікації типів прив'язаностей М. Ейнсворт. Ці люди не показують яскравих виражень поведінки та є досить спокійними в стосунках, надають перевагу комунікаціям та вирішенню міжособистісних конфліктів на рівних з партнером. Шкала «амбівалентність заглиблення в себе» також має вищий показник серед групи. Ця шкала в класифікації типів прив'язаностей М. Ейнсворт відповідає дезорганізованому (боязливому) типу прив'язаності. Низькі показники в шкалах «уникнення» та «амбівалентність занепокоєння», що в класифікації типів прив'язаностей М. Ейнсворт співвідносяться з уникаючим та тривожно-амбівалентними типами прив'язаності відповідно (див. рис. 2.12).

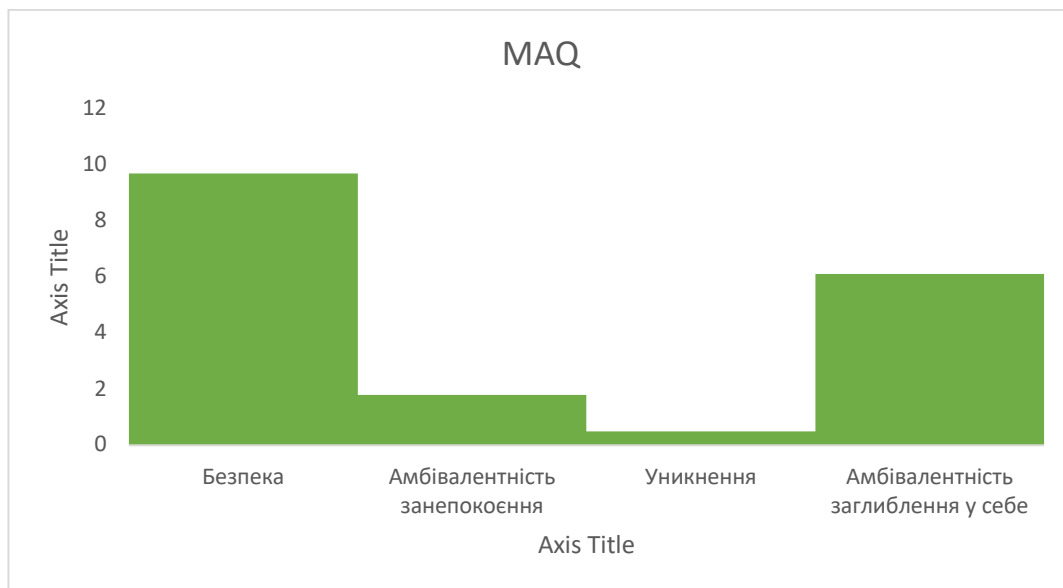

Рис. 2.12 Середні значення вираженості типів прив'язаності за MAQ

Методика досвід близьких відносин (ECR-R) К. Бренена та Р. Фралея показала чіткіший розділ між тривожністю та уникненням прив'язаності, адже результати групи були рівноцінно розділені в середніх показниках вираженості (див. рис. 2.13).

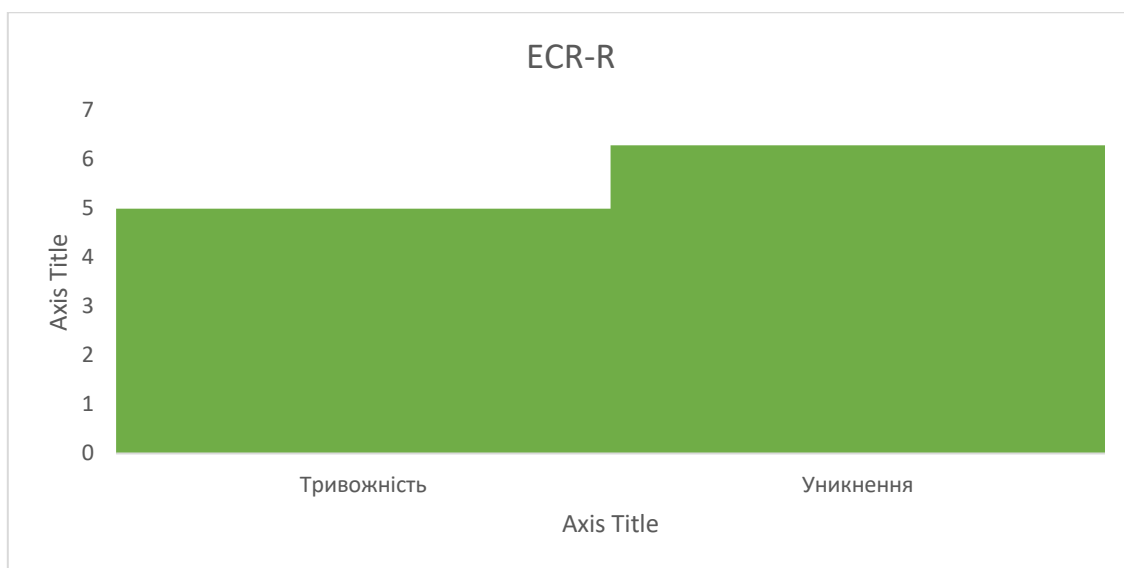

Рис. 2.13 Середні значення вираженості типів прив'язаності в близьких стосунках за ECR-R

Кореляційний аналіз зв'язку між типами прив'язаності та стилями сексуальної поведінки було проведено за допомогою непараметричного критерія рангової кореляції Спірмана.

Розглянемо кореляційний аналіз блоками, залежно від типу прив'язаності. Блоки (таблиця) будуть мати зв'язки (показник більший за 0,3, менший за -0,3) та тенденції (показник менший за 0,3, більший за -0,3).

Першим блоком буде безпечний тип прив'язаності, тут можна виокремити такі зв'язки та тенденції, що будуть статистично значущими:

Що більш вираженим в особі буде безпечний тип прив'язаності, то більше ці особи будуть демонструвати романтичний, дбайливий та обмінний стиль сексуальної поведінки. На противагу, ігровий стиль сексуальної поведінки буде мати тенденцію до зменшення при таких умовах (див. рис. 2.14).

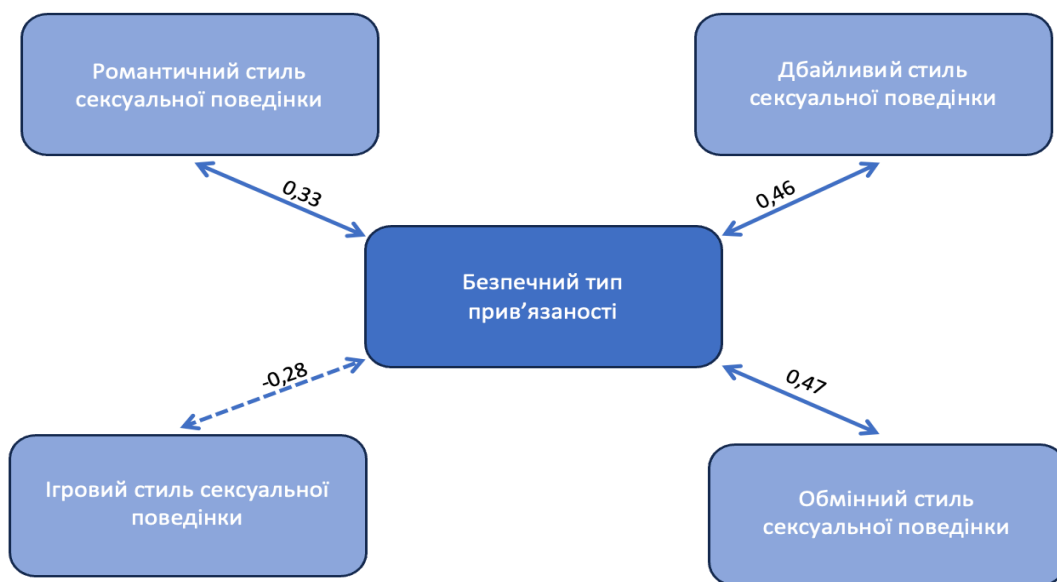

Рис. 2.14 Кореляційні зв'язки безпечного типу прив'язаності

Наступним блоком розглянемо тривожно-амбівалентний тип прив'язаності, де можна виокремити такі зв'язки та тенденції, що будуть статистично значущими:

Що більш вираженим в особі буде тривожно-амбівалентний тип прив'язаності, то більше ці особи будуть демонструвати обмінний та дружній стилі

сексуальної поведінки. Натомість, романтичний стиль сексуальної поведінки буде мати тенденцію до зменшення при таких умовах (див. рис. 2.15).

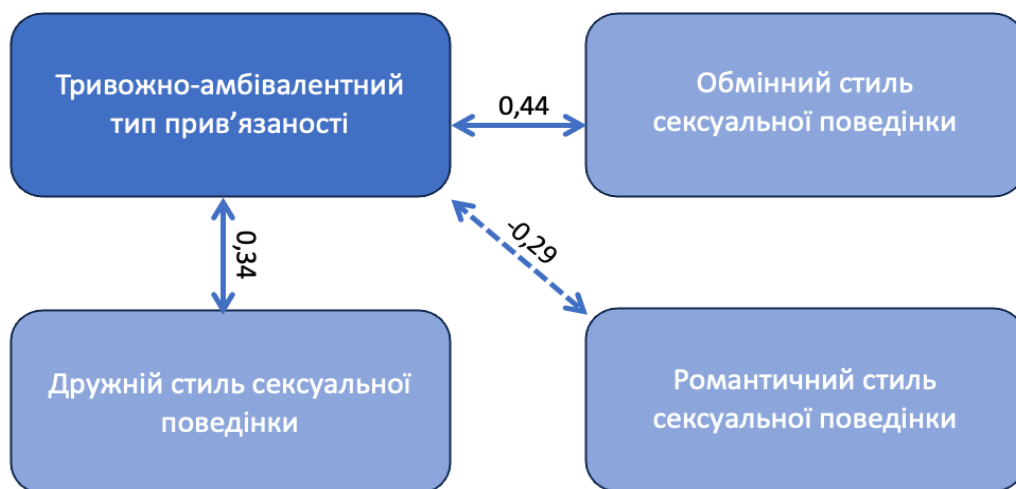

Рис. 2.15 Кореляційні зв'язки тривожно-амбівалентного типу прив'язаності

Розглядаючи унікаючий тип прив'язаності, ми бачимо, що чим більше виражений цей тип прив'язаності, тим більше вираженим буде залежний стиль сексуальної поведінки, а також практичний та альтруїстичний стилі будуть мати тенденцію до росту. З іншого боку, в цих умовах обмінний стиль сексуальної поведінки буде зменшуватись (див. рис. 2.16).

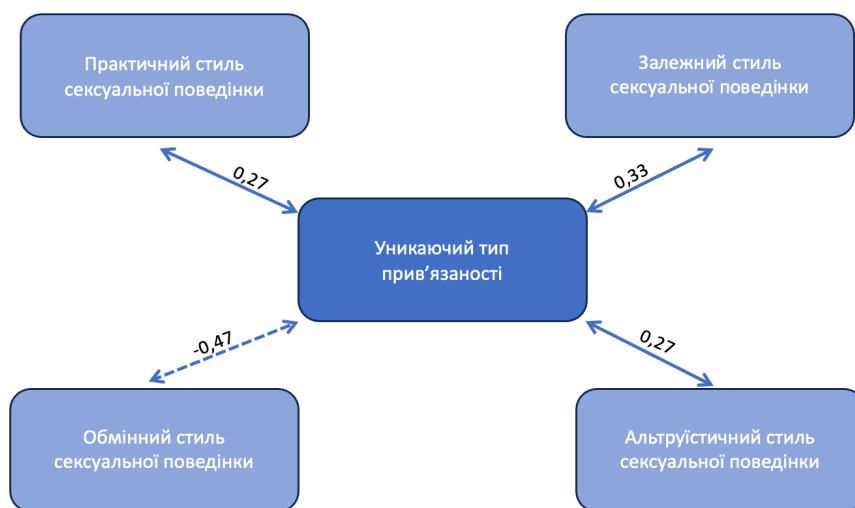

Рис. 2.16 Кореляційні зв'язки уникаючого типу прив'язаності

Останнім блоком кореляційного аналізу буде дезорганізований (боязливий) тип прив'язаності. Чим сильніше людина виражає цей тип прив'язаності, тим більше вона буде виражати й залежний, ігровий та дружній стилі сексуальної поведінки. Романтичний та дбайливий стилі сексуальної поведінки показують негативний кореляційний зв'язок, а отже вони будуть менше виражені (див. рис. 2.17).

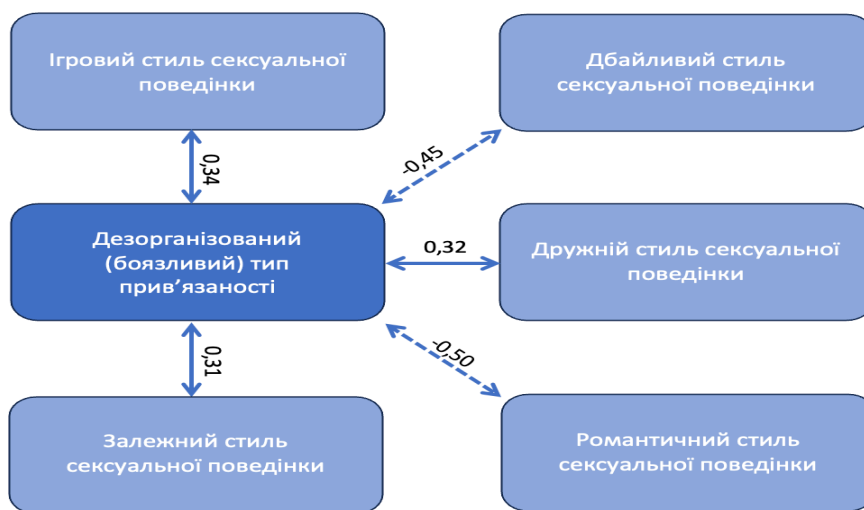

Рис. 2.17 Кореляційні зв'язки дезорганізованого типу прив'язаності

Проводячи кластерний аналіз ми викоремили групи досліджуваних з різними типами прив'язаності. Було використано кластерний аналіз типу «дерево кластеризації», після чого стало зрозуміло, що досліджуваних можна поділити на три групи. Для аналізу використовували шкали «Безпека», «Амбівалентність занепокоєння», «Уникнення», «Амбівалентність заглиблення у себе», «Тривожність в близьких стосунках», «Уникнення в близьких стосунках».

За допомогою методу аналізу К-середніх було сформовано три статистично значущі кластери, які відображають відмінні типи прив'язаності досліджуваних (див. рис. 2.18).

Перша група (Кластер 1). Цей кластер є цікавим для інтерпретації, адже він показує достатньо високі середні числа шкали «безпека» та середні показники для «уникнення», але разом з тим, досліджувані, що потрапили в цей кластер (19 респондентів) показали високі результати не лише для шкали «Тривожність в близьких стосунках», а й мали результат вищий, ніж інші для шкали «Амбівалентність занепокоєння» що, як було зазначено раніше, співвідноситься з тривожним типом прив'язаності за М. Ейнсворт. Отже, для досліджуваних з цього кластеру ми присвоїли звання: «Тривожні».

Тривожна прив'язаність вказує на ступінь, до якої особа хвилюється щодо можливості бути покинутою, боїться відсутності та сумнівається у своїй цінності в стосунках (тобто більше негативна, ніж позитивна робоча модель себе). Висока тривожність вважається виявом гіперактивованої системи прив'язаності, що виникла внаслідок переживання відносно непослідовного чи надмірно захисного догляду з боку опікуна [16]. Іншими словами, з точки зору виживання, для такого типу прив'язаності притаманно підтримувати близькість до об'єкту прив'язаності, спостерігати за оточуючим середовищем на предмет загрози та легко показувати почуття стресу в надії на отримання захисту.

Друга група (Кластер 2). Респонденти, що увійшли в цю групу показали низькі результати в шкалах «Амбівалентність занепокоєння» та «Уникнення», а також посередні показники в шкалах «Амбівалентність заглиблення у себе», «Тривожність в близьких стосунках» та «Уникнення в близьких стосунках», але демонструють високий рівень по шкалі «Безпека», тому умовним позначенням для цих досліджуваних буде: «Безпечні».

Безпечна прив'язаність визначається низьким рівнем як тривожності, так і уникання, а також позитивними моделями як себе, так і інших. Вважається, що безпека відображає гнучко функціонуючу систему прив'язаності, що виникла внаслідок стабільного та чуйного догляду в дитинстві. Іншими словами, вона активується від реакції на загрозові ситуації, але легко заспокоюється думками або контактом з особами, що є об'єктами прив'язаності.

Третя група (Кластер 3). В цьому кластері досліджувані показали високі показники для шкали «Уникнення в близьких стосунках» та посередні показники для шкали «Уникнення», тож для них ми відокремили назву: «Уникаючі».

Уникаюча прив'язаність вказує на ступінь, до якої особа уникає близькості, не любить залежати від інших та занижує важливість взаємин (тобто більше негативна, ніж позитивна робоча модель близьких інших). Уникання вважається виявом деактивованої системи прив'язаності, що виникла внаслідок історії відносно відторгуючого або холодного догляду [33]. Іншими словами, притаманним є утримання безпечної відстані від близької людини (об'єкту прив'язаності), не виявляти стрес та не обробляти ознаки відторгнення.

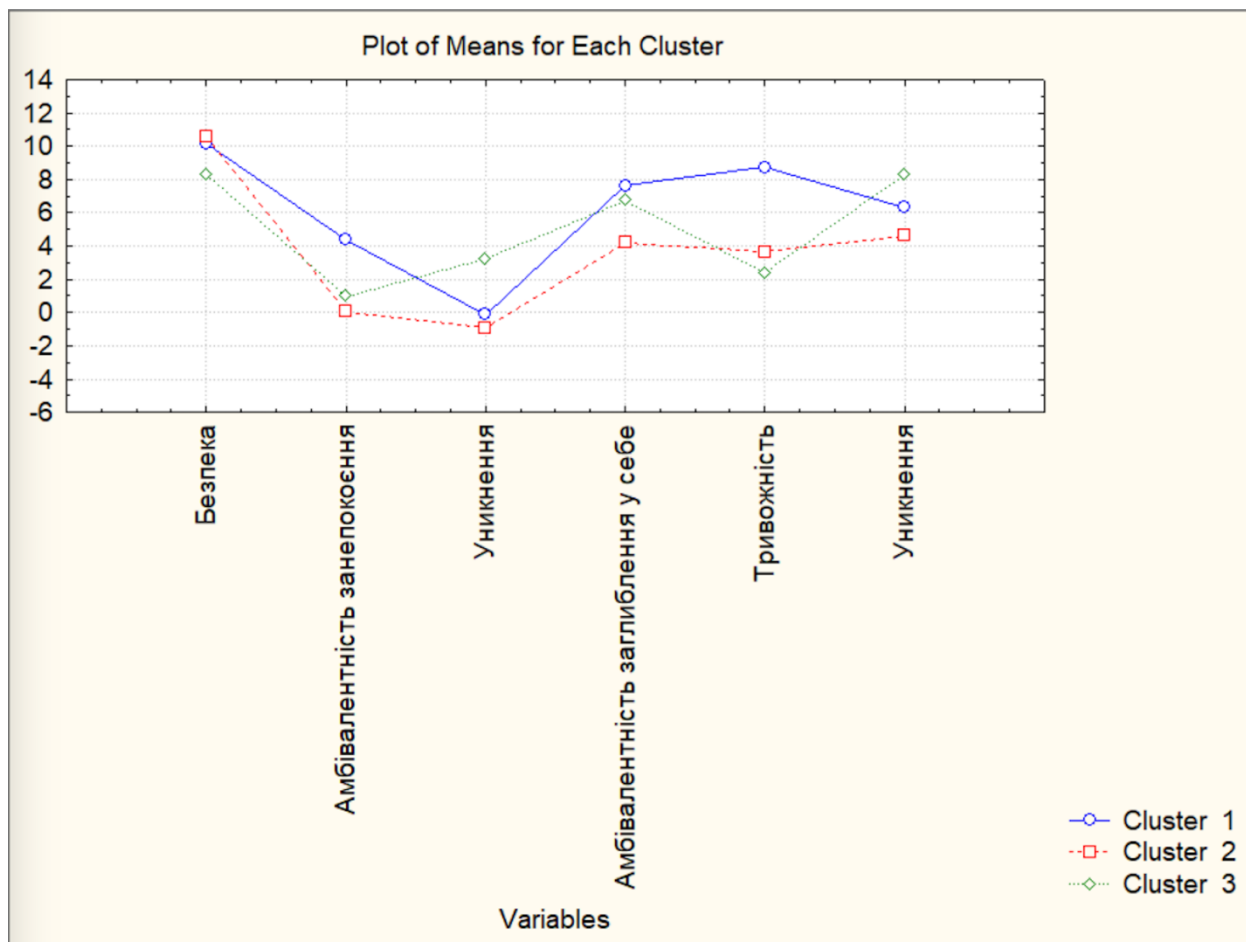

Рис. 2.18 Розподіл досліджуваних за типами прив'язаності на підставі кластерного аналізу

Було проведено порівняльний аналіз за кластерами (див. рис. 2.19) та виявлено відмінності між кластерами. Стосовно того, коли досліджувані отримали свій перший сексуальний досвід, кластер тривожних (2,1) відрізняється від кластеру уникаючих (2,8). Кластер безпечних (9; -3,6; 10,8) відрізняється від кластеру уникаючих (0,6; 0; 4,4) за шкалами романтичного, ігрового та дбайливого стилів сексуальної поведінки відповідно, а кластер тривожних (0,68) відрізняється від безпечних (-1,8) та уникаючих (-3,6) за ознакою обмінного стилю сексуальної поведінки.

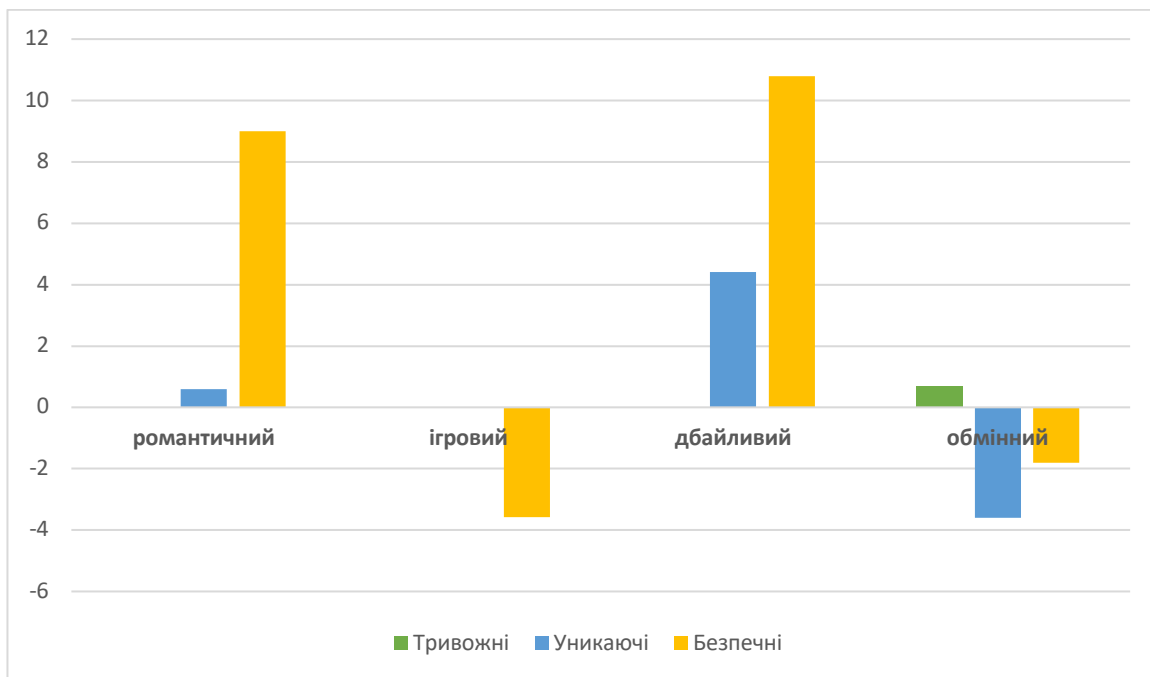

Рис. 2.19. Порівняння відмінностей в кластерах

Отже, переглядаючи високі значення та статистичні відмінності в порівняльному аналізі, можна охарактеризувати кластер безпечних, як осіб що найбільше в групі виявляють романтичну та дбайливу сексуальну поведінку, тобто їх сексуальна поведінка спрямована на моногамного партнера та їм важливе не лише фізичне задоволення, але й морально-етична складова процесу.

У контексті даного дослідження, присвяченого вивченню зв'язків між типами прив'язаності та стилями сексуальної поведінки, факторний аналіз був використаний для пошуку фундаментальних вимірів або факторів, що лежать в основі різноманітних проявів цих явищ.

Згідно з результатами для кожного кластера було виокремлено три основні фактори, які пояснюють взаємозв'язки між змінними у різних групах.

Таблиця 2.2

Факторні навантаження для першої групи (Тривожні)

Фактори	Шкали	Факторні навантаження
---------	-------	-----------------------

Фактор 1 Альтруїстичні	1. Дружній стиль сексуальної поведінки 2. Залежний стиль сексуальної поведінки 3. Альтруїстичний стиль сексуальної поведінки	1. 0,78 2. 0,74 3. 0,82
Фактор 2 Практичні	1. Ігровий стиль сексуальної поведінки 2. Практичний стиль сексуальної поведінки	1. 0,75 2. 0,89
Фактор 3 Дбайливі	1. Дбайливий стиль сексуальної поведінки	1. 0,77

Для першого кластеру, який складається з осіб, що показали високі результати тривожності, виділено наступні чинники:

Фактор 1 – «Альтруїстичні». Така назва пов'язана з прямими статистичними зв'язками по шкалам дружніх, залежних та альтруїстичних стилів сексуальної поведінки, де останній стиль показав найвищий показник.

Фактор 2 – «Практичні». Цей чинник має прямі зв'язки з ігровим та практичним стилем сексуальної поведінки. Практичний стиль виражений більше (0,89), отож фактор названий в честь нього.

Фактор 3 – «Дбайливі». Ця назва відображає прямий статистичний зв'язок чинника із дбайливим стилем сексуальної поведінки.

На думку Дж. Вільяма та Е. Снелла партнери з альтруїстичним підходом до сексу розглядають його з ідилічної та ідеалістичної позиції, потребують чуйності та є відповідальними. Хоча вони не особливо люблять презервативи, такі люди використовують різні сексуальні практики та надійну контрацепцію зі своїми

партнерами. Вони характеризуються сексуальною саморефлексією, самовпевненістю та турботою про соціальну реакцію на їхню сексуальну поведінку та установки. Дослідження Дж. Вільяма та Е. Снелла та його колег показали, що альтруїстичні сексуальні партнери частіше перебувають у шлюбі або серйозних стосунках, закохані та відзначаються залежною і пристрасною любов'ю до свого романтичного партнера.

Практичні сексуальні коханці підходять до вибору своїх партнерів стратегічно, використовуючи «список якостей». Вони явно відкидають ідею сексу з випадковими людьми. Замість цього, для цього сексуального стилю характерна ретельна перевірка потенційних партнерів, доки не знайдеться людина з «бажаними» якостями.

Люди з дбайливим сексуальним стилем практикують ретельно захищений секс зі своїми партнерами [6]. Вони турбуються про благополуччя свого партнера та враховують його статеві потреби, демонструючи відповідальне ставлення до сексуальних дій та цінуючи міжособистісну взаємодію у своїх стосунках. Незважаючи на участь у різноманітних сексуальних практиках, вони залишаються сексуально наполегливими. Вони усвідомлюють себе як сексуальних партнерів і рефлексують на реакції, які їхня сексуальність викликає в оточуючих. Чоловіки та жінки з таким стилем свідомо управляють своїми стосунками та отримують позитивні відгуки від своїх сексуальних партнерів. Зазвичай вони сильно закохані у свого романтичного партнера та захоплюються кожним своїм партнером, в той же час прагматичні сексуальні коханці застосовують до вибору своїх сексуальних партнерів стратегічний підхід «за списком якостей». Очевидно, ці люди відкидають уявлення про причетність до сексу з будь-яким випадковим перехожим. Швидше, для цього сексуального стилю характерна планова перевірка потенційних статевих партнерів, поки не буде виявлена особа, яка має «бажані» якості. У світлі цих міркувань їм часто бракує різноманітного сексуального досвіду [6].

Таблиця 2.3

Факторні навантаження для другої групи (Безпечні)

Фактори	Шкали	Факторні навантаження
Фактор 1 Романтичні	1. Романтичний стиль сексуальної поведінки	1. 0,82
	2. Залежний стиль сексуальної поведінки	2. 0,75
	3. Альтруїстичний стиль сексуальної поведінки	3. 0,74
	4. Дбайливий стиль сексуальної поведінки	4. 0,78
Фактор 2 Дружні	1. Дружній стиль сексуальної поведінки	1. 0,94
	2. Практичний стиль сексуальної поведінки	2. 0,92
Фактор 3 Обмінні	1. Вік першого сексуального досвіду	1. -0,88
	2. Обмінний стиль сексуальної поведінки	2. 0,89

Згідно з результатами факторного аналізу для другого кластера, можна виділити такі основні фактори:

Фактор 1 – «Романтичні». Цей фактор показує ключові аспекти, а саме – вищі показники в шкалах романтичного, залежного, альтруїстичного та дбайливого стилів сексуальної поведінки.

Фактор 2 – «Дружні». Центральними показниками цього фактора є дружній та практичний стилі сексуальної поведінки.

Фактор 3 – «Обмінні». Назва цього фактору йде від високих зв'язків зі шкалою обмінного стилю сексуальної поведінки, а також негативного зв'язку з віком першого сексуального досвіду респондентів.

Згідно з Вільмом Е. Снеллом, М. Злоковічем та Д. Вулдріджем, люди, які розглядають свої сексуальні стосунки з романтичної точки зору, мають ідеалістичний підхід, не прагнуть незалежності та виявляють прихильність до свого партнера і любовних стосунків. Ці люди зазвичай мають досвід різноманітної сексуальної поведінки; вони значно вкладаються у свої сексуальні стосунки та отримують підтримку від своїх партнерів. Вони відповідально ставляться до сексу, рефлексують щодо власної сексуальності, а також рішучі та наполегливі у сексуальних аспектах свого життя. Зазвичай вони перебувають у стосунках або одружені, і схильні виражати свою сексуальність у контексті серйозних інтимних стосунків із коханою людиною [6].

Люди з дружнім сексуальним стилем прагнуть поєднувати дружбу та секс у своїх інтимних стосунках. Для них секс переважно відбувається на основі поступово сформованої дружби. Вони уникають випадкових, проміскуїтетних сексуальних стосунків, віддаючи перевагу взаємній участі, спілкуванню та дружбі, що включає близькість і партнерство. Жінки з таким підходом мають міжособистісно ідеалізовані сексуальні настрої та низьку сексуальну різноманітність, зазначають автори. Чоловіки з таким стилем часто практикують ненадійну контрацепцію.

Коханці, які організовують свої сексуальні стосунки за принципом обміну, мають дозволяюче і невимушене ставлення до сексу. Вони сприймають секс як гру, в якій прагнуть максимізувати особисте задоволення та мінімізувати емоційне залучення і міжособистісну прихильність. Їм бракує сексуального саморозуміння, вони прагнуть частих сексуальних контактів, уникають шлюбу і закоханості, рідко відчують любов. Вони відкривають своїм сексуальним партнерам дуже мало

важливих аспектів себе, не цікавляться інтимними аспектами особистості партнера і є непоінформованими про них [6].

Таблиця 2.4

Факторні навантаження для другої групи (Унікаючі)

Фактори	Шкали	Факторні навантаження
Фактор 1 Ігрові	1. Романтичний стиль сексуальної поведінки 2. Ігровий стиль сексуальної поведінки 3. Дбайливий стиль сексуальної поведінки	1. -0,82 2. 0,73 3. -0,83
Фактор 2 Практичні	1. Дружній стиль сексуальної поведінки 2. Практичний стиль сексуальної поведінки	1. 0,83 2. 0,95
Фактор 3 Альтруїстичні	1. Вік першого сексуального досвіду 2. Альтруїстичний стиль сексуальної поведінки 3. Обмінний стиль сексуальної поведінки	1. -0,91 2. 0,734 3. 0,733

Після проведеного факторного аналізу для кращого розуміння внутрішньої структури третього кластеру було визначено наступні ключові змінні:

Фактор 1 – «Ігрові». Цей фактор має обернені зв'язки з романтичним та дбайливим стилем сексуальної поведінки та прямі статистичні зв'язки з ігровим стилем сексуальної поведінки

Фактор 2 – «Практичні». Цей чинник показує прямі статистичні зв'язки з дружнім та практичним стилем сексуальної поведінки, де останній виражений в більшій мірі

Фактор 3 – «Альтруїстичні». Цей фактор позитивно пов'язаний з альтруїстичним та обмінним стилем сексуальної поведінки, а також показує обернені зв'язки щодо віку першого сексуального досвіду.

Особи з ігровим сексуальним стилем ставляться до своїх сексуальних стосунків і партнерів легко, нещиро та поверхнево. Їм бракує пристрасі та романтики, вони не надто альтруїстичні й уважні у своїх романтичних стосунках. Не дивно, що цей тип сексуального стилю найменш поширений серед тих, хто перебуває у стосунках або закоханий. Ігрові сексуальні партнери орієнтуються на випадкові зв'язки, пермісивність та егоцентризм, але при цьому вони дуже обережні у питаннях СНІДу та інфекцій, що передаються статевим шляхом (ІПСШ) [6]. Цей стиль характерний для людей, які не перебувають у шлюбі, чиї останні сексуальні партнери були випадковими, і тих, хто рідко або взагалі не повідомляє про своїх романтичних партнерів. Дослідження Вільяма Е. Снелла та його колег показують, що такі особи мають дуже мало сексуального розуміння, а серед жінок цей стиль часто передбачає історію непослідовної та ненадійної контрацепції.

На відміну від цього, практичні сексуальні коханці підходять до вибору своїх партнерів стратегічно, використовуючи «список якостей». Вони явно відкидають ідею сексу з випадковими людьми. Замість цього, для цього сексуального стилю характерна ретельна перевірка потенційних партнерів, доки не знайдеться людина з «бажаними» якостями.

Це показує певну відмінність в орієнтація цієї групи, адже як було зазначено раніше партнери з альтруїстичним підходом до сексу розглядають його з ідилічної та ідеалістичної позиції, потребують чуйності та є відповідальними [6].

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Емпірична частина даної роботи базувалась на ретельному вивченні особливостей сексуальної поведінки дорослих осіб з різними типами прив'язаності в партнерських взаєминах. У дослідженні взяли участь 54 респонденти віком 18-40+ років. Для аналізу результатів емпіричного дослідження використовувались методи математичної статистики: описовий, кластерний, порівняльний, кореляційний та факторний аналіз. Дослідження базувалось на таких методиках: Багатовимірний опитувальник сексуальності (MAQ), Тест на визначення якості прив'язаності (Measure of Attachment Qualities - MAQ), Досвід близьких відносин (ECR-R) К. Бренена та Р. Фралея та авторська анкета.

У дослідженні взяло участь 54 респонденти віком від 18 до 40+ років. Для дослідження використовувались непараметричні критерії. Було визначено кореляційні зв'язки між типами прив'язаності, що показали досліджувані та стилями сексуальної поведінки респондентів. Підтверджено існування специфічних взаємозв'язків:

- між безпечним типом прив'язаності та романтичним, дбайливим, обмінним та ігровим стилем сексуальної поведінки;
- між тривожно-амбівалентним та обмінним, дружнім та романтичним стилем сексуальної поведінки;
- між унікаючим та практичним, залежним, обмінним та альтруїстичним стилем сексуальної поведінки;

- між дезорганізованим та ігровим, дбайливим, дружнім, залежним та романтичним стилем сексуальної поведінки.

Наявність цих зв'язків підтверджують першу гіпотезу даного дослідження – існує специфічний взаємозв'язок між типами прив'язаності та стилями сексуальної поведінки в осіб.

В результаті дослідження було виокремлено три кластери за типами прив'язаності респондентів: «Безпечні» – 19 осіб, «Тривожні» – 19 осіб та «Унікаючі» – 16 осіб.

Результати факторного аналізу виявили цікаві закономірності щодо того які чинники впливають на групи досліджуваних та дозволили описати кластерні групи стосовно того, як вони проявляють себе в сексуальній поведінці. Група «Безпечних» показала романтичні, дружні та обмінні стилі сексуальної поведінки, що характеризує їх як людей, що пріоритизують сексуальні стосунки з стабільним моногамним партнером, але можуть мати і випадкові сексуальні контакти. «Тривожних» показує альтруїстичний, практичний та дбайливий стиль сексуальної поведінки, а отже є дуже ретельними в виборі партнера, відповідальними щодо контрацепції та пріоритетом для них є кохання, а не секс. Група «Унікаючих» мають сильні зв'язки з ігровим, практичним та альтруїстичним стилем сексуальної поведінки, що дозволяє нам охарактеризувати їх як людей, що можуть ставитись до своїх сексуальних стосунків і партнерів легко, нещиро та поверхнево, але є контраст з альтруїстичним стилем сексуальної поведінки, адже особи з альтруїстичним підходом до сексу розглядають його з ідилічної та ідеалістичної позиції, потребують чуйності та є відповідальними.

ВИСНОВКИ

Ґрунтуючись на теоретичному аналізі та результатах емпіричного дослідження, можна зробити такі узагальнюючі висновки:

Сексуальність — це комплексне соціокультурне явище, що охоплює різні аспекти психічного життя людини, а сексуальна поведінка є передумовою статевої репродукції, важливою складовою для встановлення стосунків між партнерами, отримання приємних відчуттів, підтримання почуття особистої гідності та особистого здоров'я. З теоретичного дослідження типів прив'язаності ми з'ясували, що у романтичних відносинах велике значення мають безпечна, тривожно-амбівалентна та унікаюча прив'язаність. Тривожна прив'язаність вказує на страх відокремлення та гіперактивовану систему прив'язаності, тоді як унікаюча прив'язаність виявляє уникнення близькості та деактивовану систему. Люди з високим рівнем тривоги зазвичай мають тенденцію переймати близькість, відчуваючи страх перед можливою відмовою та почуття недостатності в любові. З іншого боку, люди з високим рівнем уникнення відчувають дискомфорт від близькості, обираючи підтримання емоційної відстані та самостійність. Такі особи регулюють свої емоції та відносини різними стратегіями. Тривожні особи демонструють гіперактивну реакцію на загрозу, постійно шукаючи близькість та підтримку. Унікаючі особи, навпаки, виявляють деактивовану реакцію, уникнення турбот та покладання на себе відповідальності. Особи з безпечним типом прив'язаності вірять в доступність своїх об'єктів прив'язаності та можливість відновлення відчуття безпеки та емоційного благополуччя через взаємодію з партнером.

Емпірично було виявлено специфічні зв'язки типів прив'язаності з різними стилями сексуальної поведінки. Зокрема взаємозв'язків між безпечним типом прив'язаності та романтичним, дбайливим, обмінним та ігровим стилем сексуальної

поведінки; між тривожно-амбівалентним та обмінним, дружнім та романтичним стилем сексуальної поведінки; між уникаючим та практичним, залежним, обмінним та альтруїстичним стилем сексуальної поведінки; між дезорганізованим та ігровим, дбайливим, дружнім, залежним та романтичним стилем сексуальної поведінки. Також було виявлено, що кластерна група «Безпечних» показала романтичні, дружні та обмінні стилі сексуальної поведінки, група «Тривожних» показує альтруїстичний, практичний та дбайливий стиль сексуальної поведінки, група «Уникаючих» мають сильні зв'язки з ігровим, практичним та альтруїстичним стилем сексуальної поведінки

Узагальнюючи можна сказати, що дослідження підтверджує важливість вивчення взаємозв'язку між типами прив'язаності та сексуальною поведінкою в дорослих осіб, адже різні типи прив'язаності показують різне ставлення до підбору партнера, контрацепції, моногамності сексуальних стосунків та переживань інтимності загалом. Хоча, ми також побачили, що люди з уникаючим типом прив'язаності можуть показувати полярну поведінку стосовно цих питань. Для подальшого розуміння цього питання потрібно провести більш обширне дослідження з великою репрезентативною вибіркою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вонс О. Тип прив'язаності як чинник якості романтичних стосунків у різні вікові періоди. 2019.
2. Гупаловська В. А. Визначення феномену сексуальності як предмета психології сексуальності. *Тези звітної наукової конференції філософського факультету за 2014 рік*. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2015. С. 95–98.
3. Гупаловська В. А. Психологічна модель сексуальності. *Особистість у сучасному світі* : матеріали III Всеукраїнського психологічного конгресу з міжнародною участю. Київ : ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2015. Ч. 2. С. 55–59.
4. Гупаловська В. А., Стрілець Н. Психологічні особливості сексуальних установок молоді. *Психологічні науки*. 2013. Т. 2, вип. 10 (91). С. 89–94.
5. Гупаловська В. А. Теорії та моделі сексуальності: чи є місце для духовності?. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія»*. 2016. Вип. 3. С. 54–64.
6. Гупаловська В. А. Snell Jr, Approach Questionnaire MSAQ WE.
7. Дідковська Л. І. Психологічні особливості ставлення до сексу осіб віку ранньої дорослості. *Психологічні науки*. 2014. Вип. 2.12 (103). С. 72–79.
8. Лавріненко Н. В. Гендерні стереотипи як механізм припису гендерної ідентичності. *Рівність жінок та чоловіків: "Світові тенденції і українські реалії"*. Київ, 2001. С. 2–15.
9. Марушевська Л. В. Вплив типу прихильності на стосунки у парі. 2022.
10. Мастерс У. Г., Джонсон В. Є., Колодні Р. К. Основи сексології (HUMAN SEXUALITY) / пер. з англ. : Мир, 1998. 342 с.
11. Семків І. І., Вонс О.-М. С. Психологічні особливості романтичних стосунків осіб із різним типом прив'язаності в юнацькому та зрілому віці. *Науковий*

- вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки»*. 2020. № 3. С. 46–56.
12. Сингаївська І., Федорець С. Підлітковий вік як один із критичних періодів психосексуального розвитку людини. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2022. № 4 (68). С. 107–114.
 13. Смахтіна Н. О. *Індивідуально-психологічні особливості жіночої сексуальності* : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.01. Харків, 2011. 22 с.
 14. Чайкіна Н. О. Особливі диспозиції типу особистості і сексуальної поведінки у студентському віці. 2021.
 15. Ainsworth M. D. S., Wittig B. A. Attachment and exploratory behavior of one-year-olds in a strange situation. *Determinants of infant behavior* / In B. M. Foss (Ed.). London : Methuen, 1969. Vol. 4. Pp. 111–136.
 16. Ainsworth M. D. S. et al. Strange situation procedure. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*. 1978.
 17. Ainsworth M. S. Attachments beyond infancy. *American psychologist*. 1989. Vol. 44(4). P. 709.
 18. Bancroft J. et al. The dual control model: Current status and future directions. *Journal of sex research*. 2009. Vol. 46(2-3). Pp. 121–142.
 19. Bogaert A. F., Sadava S. Adult attachment and sexual behavior. *Personal Relationships*. 2002. Vol. 9(2). Pp. 191–204.
 20. Bowlby J. Attachment and loss. Separation: Anxiety and. Basic Books, 1973.
 21. Bowlby J. Attachment and loss: retrospect and prospect. *American journal of Orthopsychiatry*. 1982. Vol. 52(4). Pp. 664–678.
 22. Brennan K. A., Shaver P. R. Dimensions of adult attachment, affect regulation, and romantic relationship functioning. *Personality and Social Psychology Bulletin*. 1995. Vol. 21(3). Pp. 267–283.

23. Brown R. T. Adolescent sexuality at the dawn of the 21st century. *Adolescent Medicine (Philadelphia, Pa.)*. 2000. Vol. 11(1). Pp. 19–34.
24. Connell R. Northern theory: The political geography of general social theory. *Theory and Society*. 2006. Vol. 35(2). Pp. 237–264.
25. DeLamater J., Friedrich W. N. Human sexual development. *Journal of sex research*. 2002. Vol. 39(1). Pp. 10–14.
26. Doherty N. A., Feeney J. A. The composition of attachment networks throughout the adult years. *Personal Relationships*. 2004. Vol. 11(4). Pp. 469–488.
27. Fraley R. C., Waller N. G., Brennan K. A. An item response theory analysis of self-report measures of adult attachment. *Journal of personality and social psychology*. 2000. Vol. 78(2). P. 350.
28. Freud S. A general introduction to psychoanalysis. New York : Washington Square Press, 1924/1964.
29. Gangestad S. W., Thornhill R. The evolutionary psychology of extrapair sex: The role of fluctuating asymmetry. *Evolution and Human Behavior*. 1997. Vol. 18(2). Pp. 69–88.
30. Grace J. Craig, Don Baucum. Human development. 9th edition. Pearson College Div, 2001. 718 p.
31. Hazan C., Shaver P. Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of personality and social psychology*. 1987. Vol. 52(3). P. 511.
32. Kirkpatrick L. A., Davis K. E. Attachment style, gender, and relationship stability: a longitudinal analysis. *Journal of personality and social psychology*. 1994. Vol. 66(3). P. 502.
33. Main M., Solomon J. Discovery of an insecure-disorganized/disoriented attachment pattern. 1986.
34. Mikulincer M., Shaver P. Mental representations and attachment security. *Interpersonal cognition*. 2005. Pp. 233–266.

35. Mikulincer M., Shaver P. R. Attachment in adulthood: Structure, dynamics, and change. Guilford Publications, 2010.
36. Pietromonaco P. R., Beck L. A. Attachment processes in adult romantic relationships. 2015.
37. Pietromonaco P. R., Barrett L. F. The internal working models concept: What do we really know about the self in relation to others?. *Review of general psychology*. 2000. Vol. 4(2). Pp. 155–175.
38. Sharpsteen D. J., Kirkpatrick L. A. Romantic jealousy and adult romantic attachment. *Journal of personality and social psychology*. 1997. Vol. 72(3). P. 627.
39. Simpson J. A., Gangestad S. W. Individual differences in sociosexuality: evidence for convergent and discriminant validity. *Journal of personality and social psychology*. 1991. Vol. 60(6). P. 870.
40. Simpson J. A. et al. Attachment and the experience and expression of emotions in romantic relationships: a developmental perspective. *Journal of Personality and Social Psychology*. 2007. № 92 (2). P. 355–367.
41. Sroufe L. A., Waters E. Attachment as an organizational construct. *Child development*. 1977. Pp. 1184–1199.
42. Stephan C. W., Bachman G. F. What's sex got to do with it? Attachment, love schemas, and sexuality. *Personal relationships*. 1999. Vol. 6(1). Pp. 111–123.
43. Timmerman G. A Concept Analysis of Intimacy. *Issues in mental health nursing*. 2009. № 12. P. 19–30.
44. Tucker J. S., Anders S. L. Adult attachment style and nonverbal closeness in dating couples. *Journal of nonverbal behavior*. 1998. Vol. 22. Pp. 109–124.
45. Understanding Children's Sexual Behaviors: What's Natural and Healthy / Author, Toni Cavanagh Johnson. South Pasadena CA, 2002. 42 p.

45. Vaillancourt-Morel M. P. et al. A latent profile analysis of romantic attachment anxiety and avoidance. *Journal of Marital and Family Therapy*. 2022. Vol. 48(2). Pp. 391–410.
46. Velten J., Margraf J. Satisfaction guaranteed? How individual, partner, and relationship factors impact sexual satisfaction within partnerships. *PloS one*. 2017. Vol. 12(2). e0172855.
47. Wiederman M. W. Extramarital sex: Prevalence and correlates in a national survey. *Journal of Sex Research*. 1997. Vol. 34(2). Pp. 167–174.
48. Wu C. H. The relationship between attachment style and self-concept clarity: The mediation effect of self-esteem. *Personality and individual differences*. 2009. Vol. 47(1). Pp. 42–46.
49. Ye S. et al. Differential relations of narcissism and self-esteem to romantic relationships: The mediating role of perception discrepancy. *Asian Journal of Social Psychology*. 2016. Vol. 19(4). Pp. 374–384.
50. Žvelc G., Jovanoska K., Žvelc M. Development and validation of the relational needs satisfaction scale. *Frontiers in psychology*. 2020. Vol. 11. 901.

ДОДАТКИ

Додаток А.1

Багатовимірний опитувальник сексуальності (MSAQ)

1. Я відчув сексуальний потяг до свого партнера одразу після нашої першої зустрічі.
2. Я відчуваю сильну сексуальну «хімію» до свого партнера.
3. У мене дуже інтенсивні та задовольняючі сексуальні стосунки з моїм партнером.
4. Я був сексуально призначений для свого партнера.
5. Я досить швидко почав займатися сексом зі своїм партнером.
6. У мене є сильне сексуальне розуміння мого партнера.
7. Мій партнер відповідає моєму уявленню про ідеального сексуального партнера.
8. Я намагаюся тримати свого партнера трохи невпевненим у своїй сексуальній прихильності до нього/неї.
9. Я вважаю, що те, чого мій партнер не знає про мою сексуальну активність, не зашкодить йому/їй.
10. Я не завжди розповідав своєму партнеру про свій попередній сексуальний досвід.
11. Я міг би досить легко і швидко припинити сексуальні стосунки зі своїм партнером.
12. Мій партнер не хотів би чути про деякі сексуальні переживання, які я мав з іншими.
13. Коли мій партнер стає занадто сексуально залученим до мене, я хочу трохи відсторонитися.
14. Мені подобається бавитися з кількома людьми, як з моїм партнером, так і з іншими.

15. Сексуальні стосунки між мною та моїм партнером почалися досить повільно.

16. Мені довелося «дбати» про свого партнера, перш ніж я зміг зайнятися з ним/нею коханням.

17. Я сподіваюся завжди бути другом для свого сексуального партнера.

18. Секс у мене з партнером кращий, тому що йому передувала довга дружба.

19. Я був другом для свого сексуального партнера до того, як ми стали коханцями.

20. Секс у нас із партнером базується на глибокій дружбі, а не на чомусь містичному та таємничому.

21. Секс із моїм партнером приносить велике задоволення, тому що він виник із доброї дружби.

22. Перш ніж займатися коханням зі своїм партнером, я витратив деякий час на оцінку його кар'єрного потенціалу.

23. Я ретельно спланував своє життя перед тим, як вибрати сексуального партнера.

24. Однією з причин, чому я вибрав свого сексуального партнера, є наше схоже походження.

25. Перш ніж займатися коханням зі своїм сексуальним партнером, я думав, як він/вона вплине на мою сім'ю.

26. Для мене було важливо, щоб мій сексуальний партнер був хорошим батьком.

27. Я думав про наслідки для моєї кар'єри, перш ніж займатися коханням зі своїм сексуальним партнером.

28. Я не займався сексом зі своїм партнером, поки не розглянув наше спадкове походження.

29. Коли секс з моїм партнером йде не так, як треба, я засмучуюся.

30. Якби мої сексуальні стосунки з моїм партнером припинилися, я б впав в депресію.

31. Іноді я відчуваю такий сексуальний потяг до свого партнера, що просто не можу заснути.

32. Коли мій партнер сексуально ігнорує мене, мені дуже погано.

33. Відколи ми з партнером почали займатися сексом, я не міг ні на чому зосередитися.

34. Якби мій партнер вступив у сексуальні стосунки з кимось іншим, я б не зміг цього винести.

35. Якщо мій партнер деякий час не займається зі мною сексом, я іноді роблю дурниці, щоб привернути її/його сексуальну увагу.

36. Якби мій партнер мав сексуальні труднощі, я б точно намагався допомогти, чим міг.

37. Я вважаю за краще сам мати сексуальні проблеми, ніж дозволити своєму партнеру страждати від них.

38. Я ніколи не міг би бути сексуально задоволеним, якщо спочатку мій партнер не був би сексуально задоволений.

39. Зазвичай я готовий відмовитися від власних сексуальних потреб, щоб дозволити своєму партнеру задовольнити свої власні сексуальні потреби.

40. Мій партнер може використовувати мене так, як він/вона хоче, щоб отримати сексуальне задоволення.

41. Коли мій партнер сексуально незадоволений мною, я все одно приймаю його/її без застережень.

42. Я займався б практично будь-якою сексуальною активністю, яку б вибрав мій партнер.

43. Мені було б неприємно, якби мій сексуальний партнер нехтував моїми потребами.

44. Якби я займався коханням із сексуальним партнером, я б взяв до уваги потреби та почуття цієї людини.

45. Якби сексуальний партнер зробив для мене щось чуттєве, я б спробував зробити те саме для нього/неї.

46. Я очікую, що сексуальний партнер буде чуйним до моїх сексуальних потреб і почуттів.

47. Я був би готовий зробити все можливе, щоб задовольнити свого сексуального партнера.

48. Якби я відчував сексуальну потребу, я б попросив допомоги у свого сексуального партнера.

49. Якби сексуальний партнер ігнорував мої сексуальні потреби, я б почувався образливим.

50. Я думаю, що люди повинні відчувати себе зобов'язаними відплатити інтимному партнеру за сексуальні послуги.

51. Я почувався б дещо експлуатованим, якби інтимний партнер не відплатив мені за сексуальну послугу.

52. Напевно, я б відстежував, коли сексуальний партнер просив мене про чуттєву насолоду.

53. Коли людина отримує сексуальні задоволення від іншої, вона повинна негайно відплатити цій людині.

54. Найкраще переконатися, що між двома людьми, що перебувають у сексуальних стосунках завжди підтримується рівність.

55. Я зробив би особливу сексуальну послугу інтимному партнеру, тільки якщо б він зробив якусь особливу сексуальну послугу для мене.

56. Якби мій сексуальний партнер виконував для мене сексуальне прохання, я, ймовірно, відчув би, що пізніше мушу відплатити йому/їй.

Додаток А.2

Авторська анкета

Шкала 1: СЕКСУАЛЬНИЙ ДОСВІД

1. Коли відбувся ваш перший сексуальний досвід?

а) до 16 років

б) 16-18 років

в) після 18 років

г) досі не було

д) важко відповісти

2. Чи задоволені ви своїм сексуальним життям?

а) Задоволений(а)

б) Не задоволений(а)

в) Важко відповісти

3. Як часто ви зазвичай займаєтесь сексом?

а) Декілька разів на тиждень

б) 1 раз на тиждень

в) Декілька разів на місяць

г) 1 раз на місяць і рідше

д) Важко відповісти

4. Чи є у вас постійний(а) сексуальний(а) партнер(ка)?

а) Так, у мене є постійний(а) сексуальний(а) партнер(ка)

б) Ні, у мене немає постійного(ї) партнера(ки), завжди різні

в) Не маю жодних партнерів(ок) наразі

г) Важко відповісти

Шкала 2: ПРАКТИКИ ОБГОВОРЕННЯ СЕКСУ

5. Якщо вам щось не сподобалося під час сексу, ви скажете про це партнеру / партнерці?

а) Так

б) Ні

в) Важко відповісти

6. Чи справедливе щодо вас наступне твердження: 'Я можу вільно розмовляти про секс та свої сексуальні фантазії з партнером / партнеркою'?

а) Так

б) Ні

в) Важко відповісти

7. Чи справедливе щодо вас наступне твердження: 'Я соромлюсь розмовляти про секс публічно'?

а) Так

б) Ні

в) Важко відповісти

Шкала 3: СЕКСУАЛЬНА ПОВЕДІНКА

8. Чи справедливе щодо вас наступне твердження: 'Я часто думаю про секс з партнером(кою)'?

а) Так

б) Ні

в) Важко відповісти

9. Чи справедливе щодо вас наступне твердження: 'Я часто думаю про секс з іншими людьми, хоча й перебуваю в стосунках'?

а) Так

б) Ні

в) Важко відповісти

10. Чи справедливе щодо вас наступне твердження: 'У мене є (були) коханці(ки) окрім постійного(ої) партнера(ки)'?

а) Так

б) Ні

в) Важко відповісти

11. Чи справедливе щодо вас наступне твердження: 'В моєму житті бували випадки сексу на одну ніч'?

а) Так

б) Ні

в) Важко відповісти

Шкала 4: СЕКСУАЛЬНІ ПОГЛЯДИ

12. Чи справедливе щодо вас наступне твердження: 'Я буду зберігати стосунки з партнером(кою), який(а) не задовольняє мене сексуально, якщо він/вона подобається мені, як людина'?

а) Так

б) Ні

в) Важко відповісти

13. Чи справедливе щодо вас наступне твердження: 'Іноді я відчуваю сором та провину, пов'язані зі своїм сексуальним життям'?

а) Так

б) Ні

в) Важко відповісти

14. Чи справедливе щодо вас наступне твердження: 'Я не повинен(на) відмовляти партнеру / партнерці в сексі, навіть якщо я сам(а) цього не хочу'?

а) Так

б) Ні

в) Важко відповісти

15. Чи справедливе щодо вас наступне твердження: 'Я можу вільно розмовляти про секс та свої сексуальні фантазії з партнером / партнеркою'?

а) Так

б) Ні

в) Важко відповісти

Додаток А.3

Тест на визначення якості прив'язаності (Measure of Attachment Qualities - MAQ)

1. Я почуваюся добре, коли я поруч з людиною.
2. Я часто переживаю, що мій партнер насправді не любить мене.
3. Мені важко утримати інших настільки близько, наскільки я хочу.
4. Мені легко бути поруч з іншими.
5. Я часто переживаю, що мій партнер не захоче залишитися зі мною.
6. Інші хочуть, щоб я був/була ближчою, ніж я цього хочу.
7. Це приємно бути поруч з кимось.
8. Мені добре поруч з іншими.
9. Я не засмучують, коли мене покидають люди.
10. Моя звичка заглиблюватися у себе відштовхує інших.
11. Я не хочу бути близьким/близькою з іншими людьми.
12. Люди неохоче зближуються зі мною, у той час як я цього прагну.
13. Мені стає некомфортно, коли хтось хоче зблизитися.
14. Зближення з кимось надає мені сили.

Додаток А.4

Досвід близьких відносин (ECR-R) К. Бренена та Р.К. Фралея

1. Якщо це необхідно, я завжди прийду на допомогу своєму партнеру.

2. Я говорю своєму партнеру практично про все.
3. Коли у мене зав'язуються близькі стосунки, я стаю тривожним і неспокійним.
4. Мені стає не по собі, коли партнер хоче скорочувати дистанцію між нами надто швидко.
5. Я боюсь, що можу залишитись один.
6. Ми з моїм партнером справді розуміємо одне одного.
7. Я хочу бути ближче зі своїм партнером, але щось у мені змушує триматися на відстані.
8. Мене вибиває з колії, якщо мій партнер не проводить зі мною досить багато часу.
9. Звернення до партнера не завжди допомагає мені, коли я відчуваю складнощі.
10. Мені часто хочеться, щоб його почуття до мене були такими ж сильними, як і мої до нього.
11. Коли мій партнер незадоволений мною, я втрачаю повагу до себе.
12. Мене засмучує, якщо партнера немає поруч у потрібний момент.
13. Я стараюсь не показувати партнеру, що я відчуваю в глибині душі.
14. Якщо я не можу добитися уваги з боку партнера, я засмучуюсь або злуюся.
15. Як тільки відносини починають заходити надто далеко, мені хочеться трохи віддалитися.
16. Я часто переживаю через те, що можу втратити свого партнера.
17. Я намагаюся уникати надмірної близькості з партнером.
18. Мені часто хочеться стати з партнером єдиним цілим, повністю злитися з ним, що, можливо, відлякує його.
19. Мені легко відчувати свою залежність від партнера.

20. Я намагаюся не завантажувати партнера своїми проблемами.
21. Я волію зберігати кордони у відносинах з партнером.
22. Іноді я відчуваю, що змушую партнера показувати більш сильні почуття та більше відданості.
23. Мій партнер нерідко змушує мене сумніватися у собі.
24. Мені нелегко бути відвертим зі своїм партнером.
25. Я багато хвилююся через свої стосунки.
26. Мені необхідно, щоб мій партнер постійно підтверджував свою любов до мене.
27. Я іноді боюся, що, пізнавши мене ближче, партнер може розчаруватися і відвернутися від мене.
28. Я можу вільно попросити у партнера допомоги, підтримки або поради.